

Nova razočaranja pristašev "italijanstva" Trsta

Od dneva, ko je bila izdelana mirovna pogodba z Italijo, pa do danes je steklo že mnogo crnita v borbi za demokratično izvedbo določil te mirovne pogodbe na eni strani in v borbi proti mirovni pogodbi na drugi strani. Mirovna pogodba z Italijo v večini svojih točk predstavlja kompromis za ceno miru med silami svetovne demokracije in imperializma, vendar predstavlja v celoti uspeh vztrajnih prizadevanj demokratičnih sil in je lahko kot taka eden izmed osnovnih kamnov miru v svetu in predvsem v onem delu Evrope, na katerega se neposredno nanaša. Mislimo pri tem predvsem na Tržaško ozemlje, ki je plod te mirovne pogodbe.

Ravno ta značaj mirovne pogodbe, ravno dejstvo, da more ta mirovna pogodba predstavljati kamen miru v svetu, pa ne gre v račun silam, ki delujejo v svetu proti demokratičnemu miru, ki za uresničitev svojega imperialističnega pohlepa po svetovnem gospostvu, rušijo že obstoječe mednarodne vezi z ustvarjanjem napadalnih vojaških blokov proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije in na vseh krajih sveta pripravljajo teren za nove pustolovstva. Te sile so danes popolni gospodar politike vlad zapadnih imperialističnih držav z Združenimi državami Amerike na čelu in zato je uradna politika teh držav vojnohujkaška, protidemokratična in protimirovna. Popolnoma jasno je prišlo to do izraza v odnosu teh vlad do mirovne pogodbe z Italijo in predvsem v odnosu do Tržaškega ozemlja.

Pod potuho take uradne politike zapadnih imperialističnih sil so kaj kmalu oživele v Italiji vse fašistične in iredentistične sile, ki se takoj po porazu Italije niso upale javno nastopati, čeprav je bilo jasno, da imajo svoje korenine v sami De Gasperijevi vladi. Sprožile so val iredentizma in gonje proti mirovni pogodbi pod uradnim pokroviteljstvom italijanske vlade, ki je zato dobila nalog od svojih imperialističnih gospodarjev. Oživela so stara fašistična oesla: Istria italiana, Dalmazia italiana, Trieste italiana itd. Tržaška iredentistična italijanska reakcija je povzela glas "Patria" in angloameriška vojaška uprava na Tržaškem ozemlju ne zamuja nobene prilike, da z avtoritativnega mesta ne pokaže na anujnost revizije mirovne pogodbe in priključitve Trsta k Italiji.

Od časa do časa, ko se iredentistični val utruja prilivajo vlade zapadnih imperialističnih držav olje na tleči ogenj iredentističnega fašizma kot so to naredile v doslej najbolj uradni obliki 20. marca lanskega leta; in protimirovna gonja gre naprej.

Toda angloameriške čete se iz Tržaškega ozemlja ne ganejo, niti ne kažejo njih vlade namena, da bi jih umaknile. Ločiti je treba torej bistveno od nebistvenega v tej revizionistični gonji. Imperialističnim silam ni do vrnitve Trsta k Italiji, čeprav je ta danes še njihova trdnjava proti vzhodu, proti socialistični Jugoslaviji in preko nje proti Sovjetski zvezi. Priključitev Trsta k Italiji pomeni namreč odhod angloameriških imperialističnih čet z našega ozemlja. Imperialističnim silam, pa tudi samim tržaškim reakcionarjem, ki jim je patriotizem samo pretveza, gre za to, da ostanejo s svojimi oboroženimi silami tu pri nas, da ostane Trst njihova prednja postojanka in tržaško upravljanje, vprašanje, ki bi ga bilo ob vsaki priliki mogoče privleči na lkan kot adut v protimirovni politiki. Imperialističnim silam gre za to, da ostane mirovna pogodba z Italijo mrtva, da ostane politični mrtvelec, kar nam vsak dan govore

(Nadajevanje na 2. strani)

Fašistično barbarstvo v Gorici nad slovensko narodno manjšino

(Na 5. strani)

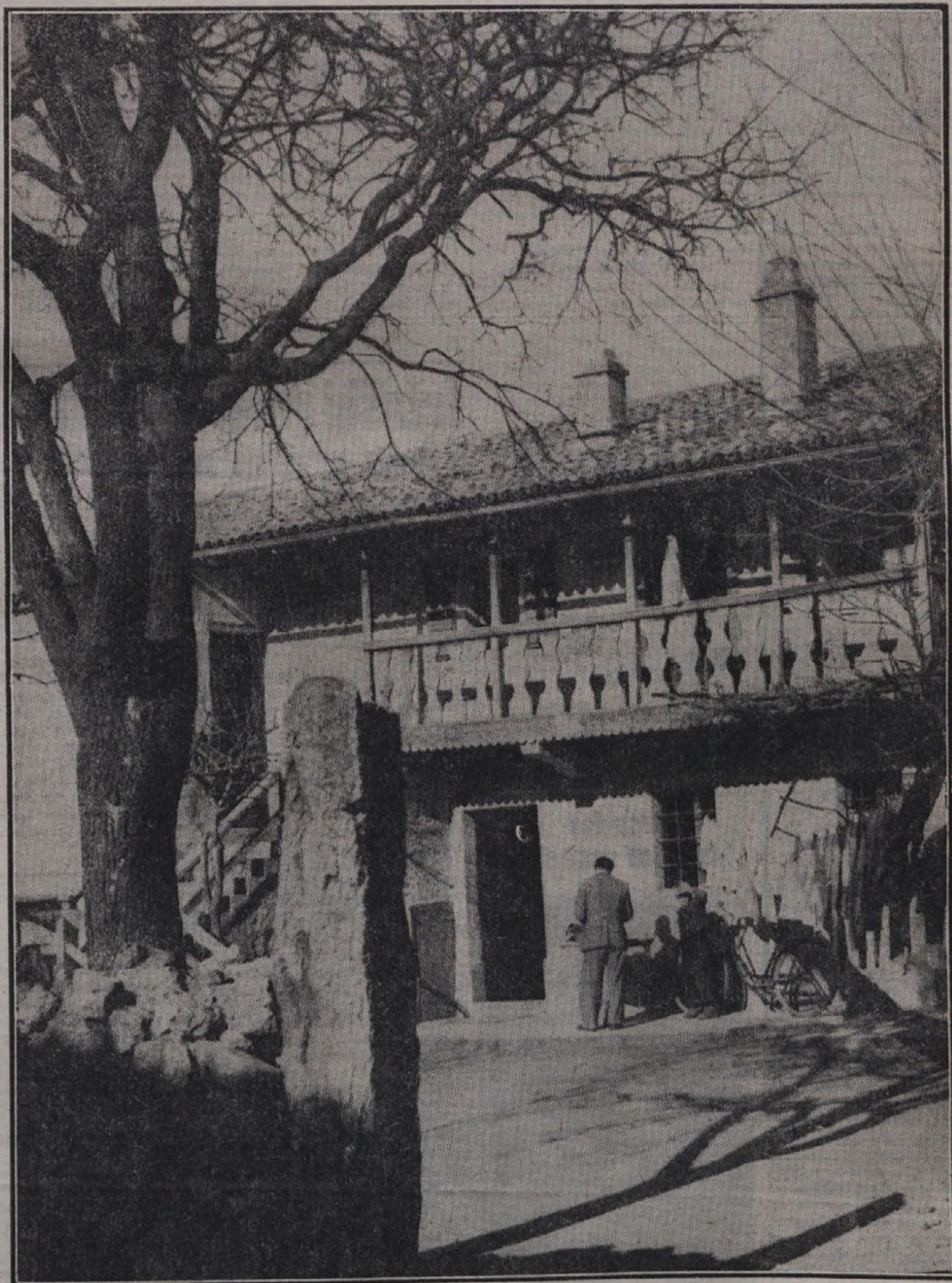
LJUDSKI TEDNIK

UREDNIŠTVO: Via Montecchi 6-II - 24. UPRAVA: Via Ruggero Manna šte. 29. TELEFONI: uredništvo 93803, uprava 27847. OGLASI pri upravi od 8.30-12.00 in od 15.00 do 18.00 ure. Rokopisi se ne vračajo. - Poštnina plačana v gotovini - Spedizione in abbonamento postale secondo gruppo.

CENA 20 lir, 12 jugolir, 6 din

TRST 18. februarja 1949

LETO ČETRTO - številka 153



KRASKA HISA V TREBČAH

(Foto Magajna)

V kalnem bi radi ribarili vsi od kvalunkvistov do Vidalija

(Na 4. strani)

KRONIKA

Predsednik progresivne stranke Amerike Wallace je povabil v Ameriko Nennija, Pierra Cota in Zilliacusa, da se udeležijo manifestacij za zблиžanje med Sovjetsko zvezo in ZDA.

Novi bolgarski minister v Ankari je dejal, da so odnosi med Bolgarijo in Turčijo dobri.

Posebno indijsko sodišče je obsodilo na smrt morilce Gandija.

V preteklem letu je bila Sovjetska zveza največji producent jekla na svetu s 16.500.000 tonami.

Razbijanci sindikalne enotnosti, ki so pred časom izstopili iz Svetovne sindikalne federacije, se bodo sestali prihodnji mesec z namenom, da ustanovijo novo sindikalno organizacijo.

Amerika oborožuje tudi Iran, ki je v teh dneh prejel prvo ladjo nalovljeno z vojaškim blagom.

Razen velike bojne ladje, je Sovjetska zveza vrnila sedaj Angliji še tri podmornice, ki jih je imela izposojene v času vojne. Italija pa je na račun reparacij predala Sovjetski zvezi svojo šolsko ladjo «Colombo».

V sovjetski coai Nemčije so začeli pobirati podpise za odpravo atomskega orožja. V Berlinu so zbrali že čez 177.000 podpisov, v vsej sovjetski coni pa računajo, da jih bodo zbrali nad 5 milijonov.

Ameriški general Eisenhower, ki je bil pred nedavnim upokojen, je ponovno vpoklican v aktivno službo. Imenovan je bil za predsednika sveta poveljnikov glavnega stana, t.j. za Trumanovega tehničnega svetovaleca.

Za novega angleškega poslanika v Moskvi je bil imenovan David Kell, dosedanjí angleški poslanik v Ankari. Bivši poslanik v Moskvi, Petersson je upokojen.

Japonska poslanska zbornica je s 350 glasovi od 446 poverila dosedanjega ministrskega predsednika, da sestavi novo vlado.

Edini Salazarjev protikandidat na bodočih volitvah na Portugalskem Norton de Matos se je odpovedal kandidaturi. Portugalskemu diktatorju je sedaj zmaga zagotovljena.

Komunističnega voditelja Zahodne Nemčije Maksa Reimanna, ki so ga Angleži obsodili na tri mesece zapora, so izpustili pred preteklim kazni.

V zvezi z Midszentijevo vohunsko afero, zahtevajo madžarske oblasti, da ameriška vlada odpokliče svojega poslanika na Madžarskem, ker je bil vmešan v kardinalovo vohunsko delovanje.

Na jugoslovansko noto v zvezi z ustanovitvijo Sveta za gospodarsko pomoč, je sovjetska vlada odgovorila negativno.

Norveški zunanji minister Lange, ki je bil pri Trumanu, je sedaj v Londonu kjer z Bevinom razpravljata o stališču Norveške in skandinavskih držav za vstop v Atlantski pakt.

Nova razočaranja pristašev „italijanstva“ Trsta

(Nadaljevanje s 1. strani)

njihova italijanska glasila v Trstu in da ostane beseda »guvernera« samo predmet za posmeh,

Toda to je samo ena plat zvona; drugo pa slišimo vsak dan nad širokimi množicami tržaškega prebivalstva, ki hoče že končno biti samo svoj gospodar in smo jo slišali ne dnu v Lake Success, ko je na zasedanju Varnostnega sveta postavil sovjetski delegat na dnevni red vprašaje tržaškega guvernerja in dokazal, da demokratični svetovni tabor ne misli dopustiti, da bi italijansko mirovno pogodbo pokopali kot »političnega mrtvaka«, pač pa da bo deloval, dokler ne bo umrtvak zašel življenje, za katero je bil ustvarjen.

V znamenju te borbe bodo naši tržaški iredentisti in vsi prikriti simpatizerji »italijanstva Trsta« morali pogoltniti še marsikatero grenko razočaranje.

BORBA ZA SLOVENSKO KOROŠKO V POLNEM TEKU

Sovjetska zveza podpira zahteve jugoslovanske vlade

Kot smo že poročali, so namestniki zunanjih ministrov štirih velesil začeli 9. t.m. v Londonu razpravljati probleme v zvezi s sklenitvijo mirovne pogodbe z Avstrijo. Vodja delegacije Sovjetske zveze je sovjetski poslanik v Londonu Zarubin, vodja britanske delegacije Majoribanks, vodja ameriške delegacije Reber, vodja francoske delegacije pa Berthelot.

Kot je znano, so glavne točke ob katerih so se vsa prejšnja pogajanja za sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo razbila, jugoslovanske zahteve po priključitvi dela Koroške k Jugoslaviji. Zavedajoč se, da bodo iste zahteve, od katerih Jugoslavija ne more odstopiti, tudi sedaj osrednje vprašanje konference, je takoj na prvi seji ameriški delegat Reber predlagal, da bi najprej preučili tista vprašanja, pri katerih ni prišlo do sporazuma na zadnji konferenci v lanskem februarju. Tu gre predvsem za Koroško.

Sovjetska zveza podpira zahteve jugoslovanske vlade

Zapadni politični krogi niso mogli prikriti tihega upanja, da bo zaradi trenutnega nesoglasja med SZ in Jugoslavijo Sovjetska zveza zavzela do jugoslovanskih zahtev drugačno stališče kot v preteklosti, t.j. da ne bo več podpirala upravičenih jugoslovanskih zahtev. (Isto je na tihem upalo vidaljevske vodstvo v Trstu) Sovjetska zveza pa je tudi to pot dokazala vsem, da je svoji demokratični politiki dosledna. Takoj ko je ameriški delegat odprl zasedanje, je sovjetski delegat Zarubin postavil pred konferenco zahtevo, da se povabi predstavnik jugoslovanske vlade in obrazloži jugoslovanske zahteve.

Presenečeni zapadnjaki nasprotujejo Ta zahteva sovjetskega delegata je zapadne delegate nemalo zmedla in ko so prišli k sebi so vsi vprek začeli odklanjati sovjetski predlog. Ameriški delegat je potrdil staro stališče svoje vlade rekoč, da morajo meje Avstrije ostati kot so bile 1. 1938.

Jugoslovanski delegat Bebler v Londonu

Med tem je prispel v London pomočnik jugoslovanskega zunanjega

ministra Bebler, ki je o svojem prihodu obvestil predstavnike štirih velesil na konferenci pozdravil obnovitev pogajanj za sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo in v pismu tajništvu konference izrazil svojo pripravljenost da obrazloži stališče jugoslovanske vlade, če bi delegacije to želele. Minister Bebler se je v sovjetskem poslanstvu sestel s sovjetskim delegatom Zarubinom, pozneje pa še z ameriškim delegatom Reberjem.

Zarubin vstraja

Na drugi zaporedni konferenci je Zarubin ponovil zahtevo, da se povabi jugoslovanski delegat Bebler in obrazloži stališče Jugoslaviji do mejnih zahtev in do reparacij. Tokrat sta ameriški in britanski delegat pristala na povabilo Beblerja, toda samo glede gospodarskih zahtev, francoski delegat pa je bil pripravljen sprejeti zahtevo Sovjetske zveze, če ima jugoslovanski delegat nove predloge.

OF za Koroško pošlje tajništvo konference spomenico

V spomenici, ki jo je poslalo tajništvo OF konferenci je rečeno: Koroški Slovenci so si z borbo ob strani vseh demokratičnih sil sveta pri-

borili pravico do prave svobode in polne enakopravnosti. Zaradi tega zahtevamo priključitev Slovenske Koroške k Sloveniji v okviru Jugoslavije.

Jugoslavija pripravljena sodelovati za sporazum

Bebler v svojem pismu konferenci pravi: Jugoslavija je zavezniška država, ki je najbolj neposredno prizadeta pri mirovni pogodbi z Avstrijo in je pripravljena sodelovati z vsemi svojimi silami s štirimi državami, ki imajo nalogo sestaviti mirovno pogodbo. Se posebno želi podpreti jih, da se najde osnova za sporazum o vprašanih avstrijsko-jugoslovanskih meja in o bodočnosti koroških Slovencev. Na tiskovni konferenci je Bebler poudaril, da morajo zapadne sile, če res žele normalizacijo v Evropi, ponovno preučiti svoje stališče.

Zapadne sile napravijo korak nazaj

Ko je potem se Zarubin tretjič ponovil zahtevo Sovjetske zveze naj konferenca povabi jugoslovanskega delegata, je francoski delegat stavil predlog, naj jugoslovanski delegat sam zaprosi, da bi bil zaslišan. Ker so se s tem predlogom strinjali vsi štirje

Tržaški guverner razorožitev in druga vprašanja pred Varnostnim svetom

V Lake Successu zaseda Varnostni svet in pretresa vprašanja, ki so bistvene viražnosti za bodočo varnost v svetu.

Znižanje oborožitve

Na prvi seji je sovjetski delegat Malik v zvezi z razpravo o resoluciji generalne skupščine OZN glede razorožitve predložil načrt resolucije, v kateri zahteva, da varnostni svet da navodila

Komisiji za klasično oborožitev, ki naj bi izdelal načrt za znižanje oborožitve in oboroženih sil na eno tretjino pred 1. marcem 1950. Poleg tega zahteva sovjetski načrt, da Varnostni svet poveri nalogo

atomski komisiji,

da predloži svetu do 1. junija t.l. načrt o konvenciji glede prepovedi atomskega orožja kakor tudi načrt konvencije o kontroli atomskega orožja.

V uvodu sovjetske resolucije je poudarjeno rastoče napadalno delovanje imperialističnih držav, ki vodijo oboroževalno tekmo z vojnoujskaskimi nameni.

Običajen odpor zapadnih držav

Ameriški, kakor tudi angleški delegat se s sovjetsko resolucijo nista strinjala in priporočala sta, naj Varnostni svet sovjetske resolucije sploh ne vzame v obzir. Čeprav je sovjetski delegat podprl svoj predlog s stvarnimi dokazi o protimirovnem delovanju imperialističnih držav, našel številke iz državnih proračunov teh držav, ki pričajo kako ogromne vsote izdajajo za oboroževanje, je večina Varnostnega sveta po prizadevanju ameriškega in britanskega delegata odbila sovjetski predlog in sprejela resolucijo o razorožitvi, ki jo je odobrila glavna skupščina v Parizu. Moskovski radio je ta dogodek komentiral rekoč, da se angloamerikanci skušajo izogniti vprašanju prepovedi atomskega orožja in znižanja oborožitve. Odklonitev sovjetskega jasnega predloga je ponoven dokaz angloameriške napadalne politike, ki se kaže tudi v snovanju atlantskega pakta.

Vprašanje tržaškega guvernerja

Na naslednji seji je zastopnik Sovjetske zveze predlagal razpravljanje o Tržaškem guvernerju, katerega imenovanje določa mirovna pogodba. O tem so razpravljali v času, ko je naš list šel v stroj, zato bomo o razpravi o tržaškem guvernerju poročalo obširneje prihodnje.

Dejstvo, da je Sovjetska zveza zahtevala razpravo o tržaškem guvernerju, dokazuje, da Sovjetska zveza

raznih izjav o priključitvi Trsta k Italiji ni vzela resno in da sploh ni pripravljena odstopiti od obrambe mirovne pogodbe z Italijo in še posebno ne glede Tržaškega ozemlja. Menijo, da bodo zapadne sile tokrat uradno ponovile svoj predlog od 20. marca lanskega leta, ko so predlagale revizijo mirovne pogodbe in vrnitev Trsta Italiji.

Angloameriško delovanje predstavlja nevarnost za OZN

Dejstvo, da imperialistične sile ustvarjajo vojaške bloke napadalnega značaja in da vztrajno kršijo razna določila mirovnih pogodb, vzne mirja celo politike, ki so pristaši imperialističnega tabora. Glavni tajnik OZN Trygve Lie je to javno priznal, rekoč, da ustvarjanje cele vrste blokov izven OZN razbija mednarodno sodelovanje.

delegati, so naročili tajništvu konference naj pripravi pismen odgovor Beblerju, v katerem mora biti jasno rečeno, da lahko jugoslovanski predstavnik zaprosi za zaslišanje pri vseh vprašanih, ki se nanašajo na Jugoslavijo. Potem je Sovjetski delegat podprl še jugoslovanske zahteve po reparacijah.

Medtem so delegati štirih velesil reševali tudi druga vprašanja, vendar pa so dosegli zelo malo praktičnih uspehov. Razpravljali so o vprašanju beguncev, katerih je v Avstriji še vedno 523.000 in katere bi bilo treba repatriirati. Do sporazuma ni prišlo. Potem so razpravljali o vojaških zadevah in sovjetski delegat je predlagal, naj se prepove vključitev tujcev v Avstrijsko vojsko. Do sporazuma ni prišlo. Sporazum pa je bil do-zenih sil. Avstrija bo smela imeti, ko sejo glede števila avstrijskih oborožen zapuste okupacijske čete, 53.000 oboroženih mož in 90 letal.

Kravčenkove smole



Kravčenkovega procesa je vsakim dnevno bolj razkriva svoj pravi značaj, ki sovpada z imperialistično psihološko vojno na ljudi slabih živcev. Parala procesa je očrnil Sovjetsko zvezo, najnaprednejšo državo na svetu. Avtor knjige izbral sem svobodov je tudi na procesu, kot v vsem svojem privatnem življenju izbral svobodo laži in izdajstva. Priče proti njemu, ki so prišle iz Sovjetske zveze, so prinesle stvarne dokaze njegove podlosti in povezanosti z nemško in ameriško vohunsko službo.

Psihološka vojna

Angloameriški imperialisti se pripravljajo na tretjo svetovno vojno. Tega dejstva ne morejo prikriti, saj je prozorno razvidno iz proračunov imperialističnih držav, katerih večji deli grede za vojaške potrebe. Toda imperialisti prav dobro vedo, da za vojno dovolj samo oborožitev do zob, temveč da morajo biti tudi množice psihološko pripravljene v vojni sodelovati. To, za imperialiste najtežje, v resnici neredljivo vprašanje, rešujejo že vsa povojna leta z načrtnim psihološkim pritiskom na javno mnenje v svojih državah v obliki klevetniške tendenčne lažnive kampanje proti državam ljudske demokratične s Sovjetsko zvezo na čelu. Ko delajo to, prikazujejo Evropejcem istočasno kapitalistični vzor Ameriko - kot državo idealnega življenjskega standarda, veselja, bogastva, deželo lepih avtomobilov, lepih žensk moč v frakih itd. S tem naj bi učinkovali predvsem med delovnim ljudstvom zapadne Evrope, ki trpi danes lakoto in pomanjkanje in ki se jamo vidi pred sabo strahotne vojne.

poskušale izvesti državni udar za spremembo ljudsko demokratičnega režima. Zaradi budnosti večine ljudskih zastopnikov v državnem parlamentu je bil njihov načrt preprečen in vlada je iz svoje srede odstranila ameriške agente. To je bil dober trenutek. Iz Amerike je prišlo veliko dnevno povelje: Bolj-ljševiske horde v napadu na Češkoslovaško. Sovjetske čete v bojnem stanju na mejah Beneševde dežele, medtem ko vodijo agenti Cominforma vdeželi veliko klanje. Krviteče po praški ulicah. Radio, listi, revije, dokumentarji, znanke, reke črnila, kilometri filmskega traku so preplavili zapadne države, bijoč tedne in tedne po možganih preplašenih Evropejcev: smrt krvi, teror. Atmosfera je bila ustvarjena. Ustvarjena vsaj v toliko, da so se v tišini, skoraj da tajno zbrali v Londonu predstavniki petih držav in podpisali vojaški pakt, ki stavlja pod voljo ameriške »Strategič servits« življenja milijonov ljudi.

Prvi korak, ki so ga naredili v smeri vojne, je bil bruseljski pakt. To je bil pakt izrecno vojaškega značaja, ki bi se moral zidei; neupravičen narodom petih držav podpisnic. Februarja 1948 so desničarske skupine na Češkoslovaškem

Jalitska pogodba predvideva mirovno pogodbo z Nemčijo in umik vseh okupacijskih čet iz nje. Nemčija je srce Evrope, preko katere je nujno treba, če se hoče začeti vojno proti Sovjetski zvezi. Umik angloameriških čet iz Nemčije bi pomenil oddaljiti se od meja dežele socializma. Ljudstvo, ki ga vodi

Joanides Markosov namestnik



Notranji minister grške demokratične vlade Joanides, je postal predsednik vlade in vojaški poveljnik demokratične armade namesto generala Markosa. General Markos je dal v javnost naslednji proglas: »Naši sovražniki bodo skušali izriniti moje ostavke, toda naše bodoče zmage jih bodo prisilile k molku.«

Odleki grške demokratične armade so napadli Solun in Florino. Demokratične čete so vkorakale v mesto, nakar so se po izvršeni akciji umaknile. Monarhofašisti so

IZ ŽIVLJENJA ŠPANSKIH PARTIZANOV

Pablo Repares se je maščeval

SPANSKA FRONTA V PIRENEJH. Dan za dnem prihajajo iz Francoske Spanije vesti o obsodbah in justifikacijah ljudi, ki so proti Francovemu fašističnemu režimu. Španski diktator in njegova klika se boje pred španskim ljudstvom in ne brez vzroka. Špansko ljudstvo s svojimi najboljšimi sinovi — komunisti na čelu — se bori za svojo svobodo, za svobodo barcelonskega delavca in andaluzijskega kmeta, in v tej borbi ruši fašistično oblast v Spaniji, ki predstavlja sramoto zmagovite Evrope. Španski fašisti imajo na svoji strani svetovno reakcijo z ameriškimi imperia-

listi na čelu, imajo z ameriškimi orožjem oboroženo vojsko, imajo «Guardia civil» in z vsem tem krčevito branijo socialne privilegije španskih buržujev. Španski partizani imajo na svoji strani špansko demokratsko ljudstvo in vse demokratske sile sveta, imajo pred seboj veliki cilj svobodo in zmagujejo.

Pireneji so, kot vsi vemo, veli-



Protifalangistične demonstracije v Madridu

kanska gorska veriga, dolga stotine in stotine kilometrov, pokrita z gozdovi in jasnami. Vmes so na redko posejane vasice in carinske ute ob francoski meji. Na tem velikem področju živi v stalni pripravljenosti več partizanskih divizij, ki se v primernih trenutkih spuščajo v doline. Na tisoče in tisoče junških ljudi je tam, ki vise kot Damoklejev meč nad usodo fašistične Spa-

netilcev nove vojne

vlada, ki je izraz ljudstva samega, predstavlja težko oviro za načrte napada proti vzhodni Evropi. Zaradi tega je bilo treba razbiti štiristransko nadzorstvo nad Nemčijo in prekiniti pogajanja za mirovno pogodbo z Nemčijo. V juniju 1948. so se Združene države Amerike odločile za velik korak. Izdale so zapadno marke in Nemčija je bila prerezana na dvoje.

Toda točenjenje ni prenehalo. Zaloge ameriške propagande nimajo meje. «Sovjetske čete v bojni pripravljenosti korakajo od vzhoda na Berlin, da bi s silo pregnale Anglo-Franko-Amerikance. Ti nudi-jo odpor. Trdnost Clayevih izjav. «Raje umremo vsi do zadnjega kot da bi odstopili za ped. Ekonomska okolitev. Po sovjetski kritiki Berlina umirajo po ulicah. Trenje je na višku». Tisoči listov na zapadu govorijo samo o tem. Angleži, Francozi, Belgiji, Italijani s strahom sprašujejo drug drugega: «Je vojna?» V istem času, ko so umetno ustvarili in razpihovali Berlin, so Anglo-Amerikanci odločili razdelitev Nemčije.

Manjka še največja karta: atlantski pakt. Težko je spravili v gibanje to strašno smušino ne da bi pri tem odkrili igrjo. Toda, glejte, v Parizu se dogaja nekaj velikega. En sam človek iztriva celo deželo, prišel je preko neprenehne želez-

ni je. K njim se je napotil dopisnik lista «Unitas», ki tako opisuje svoje kratko bivanje med njimi:

«Sprejelo me je kakih 20 oboroženih mladih mož. Stali so pred svojo naravno votlino, kakršnih je polno v Pirenejih. Manjkalo jim ni ne orožja ne hrane. Prebivalstvo bližnjih vasi jih pozna vse. Nimajo enakih uniform in nosijo težke volnene jopiče. Oficir Ivan me je pri- srčno pozdravil. Ivan mi je dejal, da skoraj že mesec dni žive v mi-ru. V prvih dneh ko so prišli v ta kraj, ih je moral naznaniti kak skrit vojun, kajti kmalu so falangisti napadli pogorje v treh smereh. Toda bili so prisiljeni k umiku.»

«V vseh teh predelih smo gospodarji mi», je dejal Ivan. «Po vseh si nihče ne upa izžemati ljudi in krasti. Čim pride kdo naznaniti kak primer nasilja, gremo v vas in naredimo red.»

Edini znak, loči poveljnika od ostalih partizanov je majhen trikotnik na rami, na katerega sta pritrjeni dve zvezdi. Ostali nosijo trikotnik s srpom in kladivom.

Sli smo spat zgodaj, kajti naslednje jutro je bilo treba iti v bližnjo vas urediti neko stvar. «Trije oddeli, ki «Guardie civile», — je razlagal Ivan, medtem ko se je pripravljali, — so vdrli včeraj v hišo Pabla Reparesa, tukajšnjega kmeta, češ da je njegov sin pri partizanih. To si-

cer ni bilo res, toda gotovo bi prišel k nam. Sina na srečo ni bilo doma. Čakali so ga. Medtem je ma-teri uspelo obvestiti ga o nevarno- stih in ta je ušel. Ko so vojaki zve- deli, da je mati obvestila sina, so ji razbili glavo s puškinimi kepici. Potem so zažgali hišo. Pablo Re- pares nam je prišel to povedati, po- tem je zaprosil za puško, da bo maščeval ženo. Obljubil sem mu, da bom sam uredil zadevo. «In sina, sem vprašal.

«Včeraj smo ga našli vsega zbe- ganega in ga poslali v goro. Oče nas čaka spodaj na križišču.»

Kake dve uri pozneje smo v na- ši votlini zaslišali zamolklo eksplo- zijo, ki je pretresla Atene. Pol ure pozneje sem skupno z Ivanom po- slušal raport vodje ekspedicije. Zraven nas je bil majhen, sključen mož z ognjem v očeh: Pablo Re- pares.

«Dva kilograma raztreliiva smo porabili, je dejal vodja. «Počakali smo, da so bili vsi v vojašnici, po- tem smo prižgali. Vsa vojašnica je zletela v zrak.»

Ivan se je obrnil k sivemu, sklju- čenemu možu: «Pablo Repares, pravici je zadoščeno!»

Solza je omočila razrezano lice starca. Pablo Repares se je napotil visoko v goro k sinu.

Oddelek, pri katerem sem bil na obisku, je menjal mesto.



Falangistična mladež po vzorcu fašistične «Batallas»



«Guardia civil» pelje na morišče španske rodoljube

Mnogo hrupa na zapadu zaradi izgube agenta Mindszentyja

Madžarski kardinal Mindszenty je bil obsojen na dosmrtno kazen. Zaradi svoje verske gorečnosti, zaradi izpolnjevanja svojih verskih dolžnosti? Kaj še; obsojen je bil zaradi navadnih kaznivih dejanj proti ljudstvu in suverenosti države, zaradi katerih je sojen vsak državljani. Obtožnica je na razpra- vi iznesla vse podrobnosti kardi- nalovega protizakonitega delova- nja, ki se začneja pri spekulacijah z valuto, nadaljuje v hujskanju ljudstva proti sedanjemu ljudsko demokratskemu režimu na Ma- džarskem in končuje v špijskem delovanju proti obstoju madžarske republike v korist zapadnih imper- ialističnih sil.

Ce je pod težo dokazov kardinal priznal svoje zločine, pa jih sedaj niktakor ne mislijo priznati oni, v imenu katerih je deloval in za ka- tere je deloval. Visoke politične glave zapadnega sveta, katerih člo- vekoljubja prav nič ne ganejo zverstva monarhofašistov nad gr- škim ljudstvom, katerih prav nič

ne dirnejo zločini nacistov, s kate- rimi se danes bratijo, so dvignili svoj glas vpijočega v puščavi.

Prvi se je zganil seveda Vatikan. Papež je sklical tajni konzistorij, posvetovanje kardinalov, od koder bodo izšle smernice za propagandno izrabljanje pravične obsodbe. Pa- peževa desna roka kardinal Schau- ster, je imel v Milanu javno zbro- vanje, papež pa je odredil izob- čenje vseh, ki so za sodbo odgovor- ni. De Gasperi se je tudi zgražal nad ukrivčeno obsodbo. Toda stvar se ni omejila samo na vaticanske stene. Vse mačke, ki jim je stopila Madžarska s to obsodbo na rep so zacvilile. Britanski zunanji mini- ster Bevin je poslal madžarski vladi protestno noto. Ameriški premi- jer Truman se je zgrozil nad takim «barbarstvom» in označil obsodbo kot «nečastno in grdo». Seveda ni pri tem prav nič govoril o nečestni in grdi sodbi proti 12 ameriškim komunističnim voditeljem. Tudi A- chesson je protestiral in to celo v imenu vseh Amerikancev.

Vsi mednarodni reakcionarji so zacvilili in zastokali, kajti še en dobro zamišljen in skrbno priprav- ljen računček se jim je pokvaril kot že toliko pred tem poslednjim. Kot tolažba za izgubo dobrega imper- ialističnega aktivista jim ostaja samo še bes ki ga sedaj izlivajo nad ljudske demokracije na vzhodu in seveda — na komunizem. To- da to je stara oguljena pesem, ob kateri se navdušujejo, kvčjemu njenim avtorji, ne že dolgo pa več ljudske množice po vsem svetu, ki so že davno spoznale resnico in gredo odločno po poti osvobajanja.

Najpopularnejši novinar



Na gorajski sliki je znani ameriški novinar Kingsbury Smith, kateremu je Stalin dovolil intervju, ki je razkril imperialiste kot sovraž- nike miru.

Skrbi Mehikancev

Združene države Amerike že dalj časa pritiskajo na Mehiko, da tudi one s svojim deležem pripomorek maršallizaciji E- vrop. Meksikanci se temu upi- rajo, in celo vlada. Nedavno je vladni organ «El Nacional» za- pisal:

«Ni prav, da zahtevajo pomoč od držav Latinske Amerike. Hrana, ki bi jo mi morali posla- ti v Evropo za maršallizacijo, je potrebna nam in če bi jo poslali, bi bilotov škodo zdrava- ja naših narodov, a pošiljanje surovin bi oškodovalo našo in- dustrijo in naše finance.»

Celo zunanji minister Mehike Tores Bodel ima svoje po- misleke o tem. Takole pravi: Ljudje Latinske Amerike žive v slabših razmerah kot so ži- velci ljudje v Evropi v koncent- racijskih taboriščih med voj- no.

Izgleda da Bodel vsaj nekot- ko pozna razmere v Latinski Ameriki. Spoznajmo jih nekot- liko tudi mi iz teh števil: V Boliviji je umrljivost otrok 80 odst., v Guatemali 60 odst., prebivalcev brez obuval, v Bo- liviji je 80 odst. nepismenih, v Guatemali 75 odst., Haitiju 75 odst., Ekvadorju 73 odst., Me- hiki 45 odst., v Čile 24 odst., v Kolumbiji 50 odst. in v Vene- zueli 68 odst.

Tako so države Latinske A- merike dejansko že maršal- lizirane.

Posli mistra Kittricka

Od Mednarodne trgovske banke do odbora za pomoč Evropi Leta 1940 je bil ameriški državljani mister Mac Kittrick predsednik mednarodne trgo- vske banke, katere 75 odst. osov- ja je bilo nacistično.

Prišla je vojna napoved Združenih držav Nemčiji.

Kaj mislite, kaj je storil mister Mac Kittrick? Nadalje- val je. S sedežem svoje banke se je ustali v Zenevi. Ponav- ljal je: «Ne pozabite, jaz sem nevtralen». Zlato, ki so ga naci- stji pokradli v evropskih de- želah je polnilo fondse njegove banke. «Vsak ima svojo mero dostojnosti, toda do sedaj smo vodili, naše posle v popolni harmoniji in jih bomo tudi nadaljevali». Ameriški vojaki so medtem umirali v Nemčiji.

«Mi bomo ohranili naš banč- ni aparat v delovanju: ko bo prišlo premirje, bodo stari sovražniki potrebovali takšen učinkovit aparat kot je naša Mednarodna trgovska banka.»

Prišla je zmaga. Kaj mislite kaj dela sedaj mister Mac Kit- trick? Nadaljuje. Imenovan je bil na mesto glavnega svetov- valca Marshallovega odbora za pomoč Evropi.

Nesrečna trgovina!

Zapadna Nemčija išče svojega De Gaulla

V drugi polovici meseca januarja je bila v mestu Braunschweig kon- ferenca nemških politikov iz raz- ličnih krajev zapadne Nemčije. Po trodnevnih posvetovanjih so skle- nili ustanoviti enotno zapadno nemško organizacijo, ki bo dobila ime «Deutsche Union». V deklar- aciji, ki so jo izdali zapadno nemški politiki, predvsem poudarjajo, da unija ni nova politična stranka, temveč «nadstrankarsko gibanje», katerega naloga je zedinjenje vseh Nemcev brez ozirov na strankarsko pripadnost.

Po svoji strukturi spominja ta nova organizacija na francosko fa- šistično gibanje «Rassemblement du Peuple Français», ki ga vodi general De Gaulle. Tudi ni prav nobe- nega dvoma, da sta si ti dve giba- nji po značaju zelo blizu, samo da ima nemška unija za enkrat slabši položaj, ker nima take osebnosti kot je general De Gaulle. Za pred- sednika «Deutsche Union» je bil iz- voljen človek, katerega ime ni nez- nano v nemškem političnem živ- ljenju, namreč Hans Stauffenberg. Dne 20. julija 1944 je nemški pol- kovnik Stauffenberg izvršil atentat na Hitlerja, pri katerem je bil Hi- tler ranjen. Polkovnik Stauffen- berg je bil še isti dan ustreljen in je postal junak protihitlerjevskega gibanja v Nemčiji. Hans Stauffen- berg je sorodnik ustreljenega pol- kovnika in v političnem življenju ni igral nikoli pomembnejše vloge. Danes naj bo torej Hans Stauffen- berg kot predsednik «Deutsche U- nion» neke vrste nadomestilo avto- ritete generala De Gaulla, seveda v okviru nemških možnosti. Dejan- sko pa bo organizacijo vodil star in preizkušen politik bavarske Krščansko-demokratske unije Av- gust Hansleiter. Drugi vodilni čini- telj gibanja je Oto Heis.

Idejno predstavlja novo gibanje «Deutsche Union» vse one reakcio- narne kroge zapadne Nemčije, ka- terim bi ugajala taka «demokrati- ja», ki bi bila sestavni del zapadne Evrope. Novo gibanje «Deutsche Union», v katerem se spletajo vpli- vi krščansko-demokratske in so- cialno demokratske stranke, naj bi tudi postalo zavežiše za množič- ce brez strankarske pripadnosti.

Fašistično barbarstvo v Gorici nad slovensko narodno manjšino

Po pogromih septembra leta 1947, so gorški Slovenci zopet doživeli divjanje italijanskih fašistov, vzgojenih v fašističnih šolah v mrznih do vsega, kar je slovensko. Takrat so si dajali duska ob priključitvi Gorice k Italiji, to pot pa so se spravi- li nad Prešera, tega velikega genija, ki ni oplojil le slovenske, temveč vs evropsko kulturo s svojim globokim humanizmom, s svojim oznanjevanjem bratstva med narodi.

Goriški Slovenci so se z veliko ljubeznijo pripravljali, da dostojno proslavijo našega velikega pesnika ter so v ta namen končno dosegli, da so jim oblasti dovolile proslavo in jim dale na razpolago dvorano v Rimu v notri so opisani nedeljski dogodki ter se obojajo krajevne oblasti, ki so s svojim pasivnim obnašanjem onemogočile Prešerovo proslavo. DFS zato zabavlja, da se krivci omejenih dogodkov kaznujejo in da se v bodočnosti prepreči podobni kulturni škandal.

Kaj bo ukrenila „demokratična“ italijanska vlada?

Goriški nedeljski dogodki nas niso iznenadili. Odkar so bili goriški Slovenci zopet priključeni Italiji, je začelo zanje težko življenje. Od divjaskih fašistov topla leta 1947, pa do prebratve Prešerove proslave se jim je zgodila vrsta krivic. Naj se spomnimo gonje za časa prve seje občinskega sveta, ko so zahtevali naj izvoljeni slovenski svetniki ne govorijo po slovensko, preganjali zavednih Benčanov, aretacij bivših borcev, premeščanja slovenskih uradnikov v notranjo državo, zapostavljanja slovenskih šol itd. Vsega tega so bili goriški Slovenci vajeni že petindvajset let za časa fašizma. To pa se poslabšalo pod okriljem zvenega naslova Slovenske demokratične zveze, ki je prevzela razne obveznosti do Slovencev v mirovni pogodbi in v

vije edini svobodni del vseh Slovanov sploh. Barbarstvo početje italijanskega fašizma in plemenska diskriminacija anglo-ameriške vojaške uprave je izročil za svobodno slovenskega naroda. V znaku te svobode so isti hip, ko so se fašisti, nedvomno nabujkali in pod pokroviteljstvom demokratištvom v Gorici pripravljali na pogrom proti svobodnim Slovincem, ti gospodje spraznovali največje slovenskega pesnika v reči dvorani hotela «Savio-Excelsior» v bratskem objemu z navdihovalci protislovenskim izredov v Gorici s škofom Santinom na čelu. S tem so še enkrat dokazali, da so jim mnogo bolj pri srcu drobine s polne gospodarjeve mize kakor pa usoda slovenskega naroda, kateremu vedno farizejsko izjavljajo svojo ljubevno. Odkrito so tudi pokazali, da so hlapci, kakor jih je slovenski narod že zdavnaj označil.

„Prešerova beseda“ v Gorici

Ob petindvajsetletnici Prešerove smrti se je bil sestavil odbor za Prešerovo proslavo, in sicer: predsednik Matej Vodusek, Franjo Ferlita blagajnik, V. Dolenc, E. Klavžar, Fr. Saklje, Juri, Glovacki in Fr. Levce. Odbor, občinski, Najeli so dvorano filodratskega društva, ker jim filodratski pod Tonkilevim predsedstvom ni hotela prepušiti svoje dvorane. Tonkili je imel za izgovor, da je tu filodratska nameravala predati Prešerovo slavnost, a so gospodje po nepotrebnem prehiteli s to tepo mislijo.

Ta obredna je bila dotlej najboljša v Gorici, bila je in umetniški višini kakor dotlej še nobena. Iz Ljubljane je prišel kvartet Razinger-Nolli, ki je Gorici-anc očaral. Slavnostni govor je imel prof. Fran Levce, deklarirala je Pavlina Dojčakova (poznane poročena s prof. Pakom), in peli so tudi Jenkovo «Ajta čutiš, Srbina tužnja? Udeležba je bila ogromna, med njimi tudi dež. glavar Coronali, glavar baron Rechbach, vsi ravnatelji srednjih šol, in vobče veliki zastopniki laškega in nemškega meščanstva. Dospeljo je tudi 15 pozdravov, med njimi od Stritarja.

Z ŽRTVAMI IN KRVJO je začelo tržaško delavstvo svojo borbo

V nedeljo zjutraj je bila na tržaškem pokopališču svečanost v spomin padlim delavcem prve splošne stavke leta 1902. Na trgu pred pokopališčem se je zbrala velika množica ljudstva, kateri je predstavnik Enotnih sindikatov spregovoril o pomenu tedanjih dogodkov. Po govoru so ljudje položili na grobove žrtve vence in cvetjice.

Stavkarji so začeli kurjači tržaškega Lloyda, ker je ravnateljstvo odklonilo vse njihove zahteve. Delovni pogoji kurjačev so bili zelo težki, delali so 12 ur na dan, za narode niso dobivali nikakega plačila; ko so prišli v pristanišče, so morali opfajvati mnogo nočnih ur na straži. Kurjači so zahtevali, da se zniža delovni čas od 12 na 10 ur, za časa plovice pa na 8 ur, da se jim plača nadurno delo in da se jim zniža čas nočnega straženja, ko prispejo v pristanišče. Vse te zahteve so bile torej precej skromne, vendarle so po večkrat zmanj zahtevali, da se jim priznajo. Kurjači se je obrnil celo na tedanjeja namestnika, grofa Goessa, ki jim je osorno odgovoril, da se ne bo pogajal z njimi.

Ravnateljstvo Lloyda je vse zahteve kurjačev odbilo in pozvalo oblast, naj podvzame proti njim stroge ukrepe. Tržaško namestništvo je takoj ojačilo mestno posadko s četami, ki jih je poklicalo iz Gorice in Pulje. Ravnateljstvo Lloyda pa je naročilo svojim zastopstvom, naj na bližnjem vzhodu tam najamejo kurjače, ker so tržaški kurjači medtem napovedali stavko.

Ko so končno prihajale v pristanišče nove ladje, so jih kurjači sproti zapuščali. Zato je prišel promet v pristanišču zastajati, ker je odplulo le malo ladij. Ravnateljstvo Lloyda pa je kljub vsemu temu še naprej odbijalo pogajanja s sindikati ter jim oporekalo pravico zastopati delavstvo. V Trst so začeli mestni prihajati razni najeti kurjači iz Grčije, Turčije itd., ki pa niso hoteli delati, ko so zvedeli, za kaj gre. Lloyd se je zato obrnil na oblast in zaprosil, da bi mu dali na razpolago kurjače vojne mornarice, čemur je oblast takoj ugodila. To je silno ogorčilo vse delavstvo, ki je 13. februarja 1902. napovedalo splošno stavko, ki je bila popolna.

Popoldne so začeli prihajati delavci iz predmestij v središče. Policijski kurjači medtem napovedali stavko. Kurjači so začeli izvajati, čeprav so mirno korakali po mestu. Ker nekateri trgovci na Korzu niso hoteli zapreti trgovin, so jih delavci pozvali, naj to čimprej storijo. Tedaj je policija napredovala delavce in jih razgnala. Prišla ji je na pomoč vojska, ki so jo delavci sprejeli z življenjem. Policijski je nato aretil množico delavcev. Do večernih incidentov pa prvi dan stavke ni prišlo. Tega dne so kurjači poslali na ravnateljstvo Lloyda svoje zastopstvo, ki je izjavilo, da so pripravljene predati spor razsodišču. Na ravnateljstvo so jim dejali, da jim odgovore naslednji dan.

14. februarja je delavstvo zopet prepravilo mesto od trga Goidoni pa vse do Velikega trga. Predsednik Lloyda je s poročil stavkovnemu odboru, da je pripravljen pogajati se in predati spor razsodišču. Na ostanje tega odgovora je vodstvo socialistične stranke sklenilo sklicati v gledališču Rossetti zborovanje, da na njem obvesti delavstvo o doseženem uspehu. Zborovanje je udeležila velika množica ljudstva. Govorila sta Pittoni, tajnik socialistične stranke, in Učekar. Delavstvo je bilo silno navdušeno nad uspešno borbo in arbitražno komisijo so bili imenovani tudi zastopniki delavcev. Po zborovanju so delavci krenili v sprevodu po Alkedutu, da bi dali duška svojemu veselju. Pri tem niso imeli nobenega drugega namena, saj so bile njihove zahteve na poti k uresničenju.

Avstrijska oblast pa je hotela izvajati, pri čemer je bil najbolj vnet namestnik Goess. Z njo Alkedutu je vojska zaprla demonstrantom

Kdo ovira rešitev invalidskega vprašanja na Tržaškem ozemlju?

Na konferenci partizanov črne A, ki je bila v Plavljah, so razpravljali med drugim tudi o invalidskem vprašanju, ki je po vsaki vojni velik in težak problem za vse prizadete, obenem pa morala obveznost oblasti, pod katero vojni invalidi, vdove in soročniki živijo.

Invalidi na Tržaškem ozemlju so v še posebno težkem položaju. Okupacijske oblasti, ki bi bile dolžne podpirati invalide, vojne vdove in soročnike, so pokazale tako nezamerno vanje in površnost pri reševanju tega problema, da je Zveza partizanov kmalu čutila, da partizanski borič nimajo kaj mnogo pričakovati od vojaške uprave. Vojska in civilne oblasti so sicer na prišlek demokratičnih organizacij, predvsem partizanske zveze, začele pro- učevati to vprašanje. Partizanska zveza je zbirala podatke in dokumente, da bi potrebni prišli imeli prej do pomoči.

Vojaška uprava, ki je dolžna trajno skrbeti za vse dela neozmožne vojne žrtve, je dala enkratno podporo vojnim vdovam ali materam padlih v znesku do 20.000 lir. Pri tem so bili zopet prizadeti invalidi ali soročniki padlih partizanov slovenske narodnosti, čes da so se oni borili kot vojski redne jugoslovanske vojske in kot takli nimajo pravice do podpore. Kar je bilo italijanskih pripadnikov raznih tržaških brigad so prejeli enkratne podpore od VU, pa čeprav so bile te brigade prav tako v sklopu jugoslovanske armade.

Poleg vsega zahteva vojaška uprava od prošila poteg vseh dokumentov se potrdilo, z legaliziranim podpisom komandanta tiste partizanske čedinice, kateri je invalid ali predli borec pripadal. Jasno je, da so naše partizanske čedinice pripadale večjim vojskim enotam, ki so jim načelovali štabi. Čim pa je na vojski podpis štaba, je to že redna vojska in vojaška uprava se svoje obveznosti otrese.

Tudi Italija je partizanom, ki so oslabili invalidi ali družinam padlih borcev, ker so se borili v tujini, priznala invalidnino oziroma pokojnino. Jasno je, da se primorski Slovenci ne morejo izjaviti, da so bili v tujini, če so bili v bitkah po Krvasi, Istri, Tolminskem in Invalidnina ali pokojnina, ki jo

PO TRŽAŠKEM OZEMLJU

V kalnem bi radi ribarili vsi od kvalunkvistov do Vidalijs

KRONIKA

Vojno odkodnino do 200.000 lir izplačujejo v Trstu prizadetim vojnim oskodbencem, ker se je italijanska vlada na osnovi svojih obveznosti odločila, da začne z izplačevanjem. Prudajne izplačuje finančno ravnateljstvo.

Prva posiljka poruskega premo- ga za ILVO je prispela iz Rotterdamu v Trst.

Znanega irendentističnega publi- cista in bivšega odgovornega ured- nika «Piccola» Silvija Bena so na tržaški univerzi promovirali za častnega doktorja jezikoslovnih ved. Potek slavnosti je oddajala zvečer celo tržaška radijska postaja. S tem so pač nagradili njegov irendentizem, ki je zopet v modi.

Slovenski stari v jolskem okoli- šlu Donadoni so ponovno zahtevali, da se za njihove malčke otvori otroški vrtec, šolske oblasti pa se izgovarjajo, da nimajo prostora; seveda, ker ga je treba za slovenski otroški vrtec.

Zaradi suše so oblasti delno omejile potrošnje električnega toka. Omejitve so doslej zelo majhne, saj gre v glavnem samo za ukinitve električnega segrevanja prostorov. Vsekar pa so oblasti pozvale porokničarje, naj sledijo, da ne bodo prisiljene izdati večjih omejitev.

Na tri mesece zapora je bil obsojen industrialec Adalbert Skalac, ker je imel v spalnici samokres tipa Beretta. Izšla ga je njegova priljeznica v hipni razburjenosti, potem pa je se sketala in ga na sodišču zagovarjala. Njegov branilec je povedal, da je Skalac predsednik reda sinjega križa sv. Jurja, pa ni nič pomagalo in so ga vseeno zanižili.

V Trst je prišel gospod C. Kerr, podpredsednik neke ameriške neprofitne družbe. Prišel se je pogajati z gospodarskim krogi, kako bi okrepili plovnost zveze Trsta z Mehikanskim zalivom. Za plovnost bi seveda skrbel ameriška družba, kakor da ne bi bilo v Trstu dovolj brezposelnih pomorščakov.

Profesor Szombathely, komisar Lege Nazionale je izjavil, da so končno pripravili državno to- žilstvo 28 ljudi, ki so zapleteni v znano afero s sladkorjem. Pristavil pa je, da večina teh ljudi ni bila čast Lege tref. Znotraj oprana. Italanissimo prof. Szombathely je bil svojša predsednik fašističnega krožka za kulturo. Mutatis mutandis

Tržaško ribarstvo so popravili in obnovili, pri čemer ni prodaja rib nič trpela.

Na trgu Libertà je policija aretirala nekoga Jose Madejra, ki je izjavil tam prav divje plesate. Iz njegovih dokumentov so ugotovili, da je bil pred kratkim izpuščen iz zapora. Kot vse kaže je mož ponorel, niso ga pa mogli spre- vati, ker ne zna noben policaj portugalščine.

V zvezi nekoga članka v «Lavorator» glede pečata društva S. Skamperle, čes da je odbor izmak- nil pečat, so člani društva izjavili, da ima pravico uporabljati pečat je odbor, ki ga je večina prizna- la. Tudi 52 članov pevškega zbora je podalo podobno izjavo.

General Gether nas bo v juniju zapustil, na njegovy mesto pa pride general Edelman. No, nič novega, ko papež umre živijo drugi gorci patriot, glavni tajnik tržaške občine dr. Caporali, ki so ga prestemljili v Rim. Uslužbeni so mu v spomin podarili silko cerkve Sv. Justa, kar ga je tako ganilo, da so se mu lesketale solze v oči.

V bolnici je umrla 67 letna Ka- terina Tudor, ki jo je povozil prejšnji četrtak avto.

Indeksi življenjskih stroškov se je po poročilih tržaškega odbora dvignil v januarju od 182,7 na 185,2 točk. V glavnem so se po- višale cene živil.

Volitna kampanja je že v pol- nem teku. Se preden je general Airey v svojem petem poročilu po- vedal, da bomo voliti junija meseca, so dediči tržaške kamore in fašista, liberalci in kvalunkvisti, pozivali v svojih glasilih vse italijanske stranke, naj se združijo v italijan- skem volivnem bloku. Podprli so jih s svojim pozivom tudi najljubši in dalmatinski prostovoljci, ki so svojčas tako pridno podpirali fašizem. Nato je spregovorila še najvišja oblast, general Airey, ki je hotel s svojo izjavo, da je treba Trst čimprej priključiti k Italiji, nedomno uplavit na potek bodočih volitev v korist reakcionarnih strank, ka- kor so to že storili njegovi gos- podarji z znano izjavo 20. marca 1948. v zvezi z italijanskimi volitvami.

V začetku so torej najbolj brevkale na strune enotnega nastopa na volitvah novofašistične sile, pred kratkim pa je tudi Italijanska re- publicanska stranka v svojem gla- silu «La Voce liberata» zavzela jasno stališče z zahtevu po enotnem ita- lijanskem bloku. Končno se je oglasil še komisar «Lege Nazionale» odvetnik Szombathely in pozival vse Italijane, naj enotno nastopijo na volitvah, ki bodo imele značaj ple-

Argumenti teh krogov glede volit- ve so si poseben enotni. Tržaščini naj bi z volitvami potrdili, da so Aireyevе izjave o nujnosti priklju- čitve Trsta k Italiji zakonite in upravičene. Obvezo, ki jo je Airey sprejel s svojimi izjavami, ne sme- jo stranke, izdati samo zaradi svojih strankarskih interesov; te stranke naj pomislijo, kako velik odmev bodo imele volitve v svetu, če bodo Tržaščani pokazali, da je njihov glavni cilj Italija.

Kljub vsem tem patriotičnim po- zivom, pa se demokratični in so- cialistični še niso izrekli ne za blok niti proti bloku, izjavili so, da hoče- jo prej videti, kakšen bo volitvi zakon. Demokratični se namreč v primeri z drugimi italijanskimi strankami čutilo močne in si zato nočejo vezati rok ter odstopati za- s svojim kolegom razne stolčke, na katerih jih je posadila okupacijska oblast; socialisti pa je še vedno nekam sram sklepati zveze z odkri- tnimi fašisti pri «Fucaccia», ker se nočejo popolnoma razkinkati pred svojo abazov.

Kakšno stališče zavezana do volit- vev pa Vidali, ki mu zastopljeno sledi del demokratičnih množic?

Njegov nejasni program že vsi po- znaajo, ker se je o njem že mnogo pisalo. Če bi mu bila revolucionar- na borba proti imperializmu res pri srcu in bi hotel zagotoviti zmag- o proti imperialističnim silam, tedaj ne bi odklanjal enotnega nastopa na volitvah demokratičnih sil, ter bi jasno začrtal svojjo linijo. Pod priškom lastnih pristavev je moral prenehati z bedasto trditvijo, da so volitve zgolj upravnega zna- čaja ter je pretelki pretek na svoji konferenci priznal, da imajo volit- ve političen pomen, ki bo presegal meje STO. Če pa priznava to dej- stvo, tedaj mora tudi priznati, da gre v teh volitvah za ostro borbo med reakcionari in imperialisti na eni in resničnimi demokrati in pro- tiimperialističnimi silami na drugi strani. Ravno zato pa bi moral zavrniti do volitev jasno in dosled- no stališče ter pri tem upoštevati da vlada med delom demokratičnih množic zaradi nastalega spora še vedno nejasnost; čeprav se položaj po zaslugi doslednih demokratičnih borcev stalno razčišča.

Ce premočrno njegove zadnje izjave, pa moramo ugotoviti, da se poslužuje vseh sredstev, da bi svojim ljudem čim bolj zameglil po-

gled na dejansko stanje. Kaj naj bi sicer pomenile njegove besede, da Američani ponujajo Trst Italiji in Jugoslaviji, da ga pa hočejo ohrani- ti zase. S tem primerjanjem so- cialistične Jugoslavije in reakcio- narne Italije hoče zlobno in hote dokazati, da sta Jugoslavija in Ita- lija enako reakcionarni in imperia- listični. To pomeni, da si hoče Vi- dali s tem pustiti odprt izhod za svoje bodoče spletke. Tako bo Vi- dali še lahko izbarano, tedaj pojdi- mo k Italiji, saj smo v Trstu Italijani v večini, obe državi pa sta itak enako reakcionarni. To je po vsej logiki pomen njegove izjave, da je Trst «trobija za menjavo».

Vsa njegova hinavščina postaja prozorna tudi v izjavi s pretvezo, da je treba ohraniti mir, zahteva, da se imenuje guverner in sda pred- vsem zapuste ozemlje vse čete bo- dize v coni A kakor v coni B. Vsi resnični demokrati zahtevajo, da se uresniči določbe mirovne pogod- be in da se imenuje guverner. Ko bo mirovna pogodba popolnoma uveljavljena in ko bo ljudstvo samozgodno izvolilo svoje zastopni- ke, tedaj se bodo pač vse čete umaknile. Vidali pa ne misli tako. On postavlja s svojo izjavo na isto ravno jugoslovansko ljudsko vojsko, ki je zrasla iz partizanskih enot in ki še isti vse pridobivši osvobodil- ne borbe, torej tudi ljudsko oblast, ki še čisti reakcionarne in predva- rno imperialistične mostiče proti vsem državam ljudske demo- kratije in Sovjetski zvezi. S to izjavo se je kaj odkrito razgalil in le slabokopirano svojo resnično politično linijo.

Zaradi vsega tega nam je pač jas- no, zakaj odklanja Vidali enoten nastop vseh demokratičnih sil na bodočih volitvah. Kdor hoče ribariti v kalnem, kdor hoče zastrti ljudem pogled na stvarno stanje in ki še isti vse pridobivši osvobodil- ne borbe, torej tudi ljudsko oblast, ki še čisti reakcionarne in predva- rno imperialistične mostiče proti vsem državam ljudske demo- kratije in Sovjetski zvezi. S to izjavo se je kaj odkrito razgalil in le slabokopirano svojo resnično politično linijo.

Do invalidnim oziroma pokojni- ce iz Jugoslavije imajo pravico tudi italijanski partizani, če je bila njihova edinica vključena v jugo- slovansko armado, pa čeprav dobi- vajo podporo že iz Italije.

Tako bodo po zaslugi Jugoslavije tisti, ki so žrtvovali v osvobodilnih vojni svoje zdravje in osovobodili to so v borbi proti fašizmu izgu- bili življenje, vendarle lahko živeli človeka dostojno življenje.

Žene v borbi

Mnogo govorimo in pišemo o nujnosti dela v naših organizacijah ter o enotnosti in borbenosti. Prav je to in res tudi potrebno, če toliko bolj pravilno in potreb- no pa je, da naše besede ne ostane- jo le besede, temveč da res delu- jemo, da resnično ustvarjamo enotnost.

Brez dvoma je množična orga- nizacija naših žena pokazala svo- jo vrednost in sposobnost pri orga- nizacijskem delu in svoji borbeni- nosti, naj so prav anti-fašistične, ali naše tiste, ki so med prvimi od- ložne stopile v borbo proti revolu- cionizmu na naših tleh, ki niso kolebale, temveč ostale na liniji programa, ki so si ga zadale na svojem ustanovnem kongresu.

Dokaz je njihova prva konfe- renca, ki je bila po resoluciji IU v Izoli, vse njihovo delo do druge konferenca na Proseku ter pro- sješka konferenca sama, ki nam je dala celotno sliko delo- vanja naših žena ter smernice za nadaljnje delo.

žboraovanja nam je dokaz, da niso niti za ped odstopile od svoje re- volucionarne poti, ki edina po- meni borbo proti imperializmu na našem ozemlju. Bile so v vsem dosledne in branile pravice delovnega ljudstva pouso.

Ko so okupacijske oblasti na TO prilele, pet orških mladincev, ki so zbežali iz vojnega pekla v domovini in se zalekli v naše me- sto, so naše žene spontano prote- stirale v domovino, ki jih niso vr- niti v domovino, kjer jih je ča- slova uprava sicer ni upoštevala. Pro- testov naših žena, kajti nastopi naših množičnih organizacij niso bili enotni.

Ko so v ladjedelnici Su. Mar- ka zaprli tovariše, ki so branili dvojčeništvo, so naše žene bile zopet med prvimi, ki so prinase- le Vojaški upravi proteste proti kaznim tistim, ki so hoteli brani- ti pridobivati narodno osvobodil- ne borbe.

Naše žene so odločno dvignile svoj glas proti čieni 345 ter pro- ti enojezičnim izkaznicam, ki ho-

čejo poniževati tržaško prebival- stvo mesta Trsta slovenske narod- nosti, ki rušijo najosnovnejše pravice demokratičnosti, ki jem- ljemo našemu miru in pogodbi.

Uprile so se, da bi slovenskim otrokom vsiljevali pouk italijan- ščine na škodo ostalih poučnih ur, ker bi tako otroci bili pri- krajšani pri pouku, obenem pa je uvedba obvezne italijanščine zo- pet nova kršitev enakopravnosti Slovencev na tem ozemlju.

Ko je vojaška uprava uprizo- vil proces proti stavkovnemu od- boru iz leta 1946, so žene odloč- no protestirale proti kazenskemu postopanju ter proti pridržanju tov. Solterja v zaporu.

Vojaško sodišče je izreklo kri- vično sodbo nad stavkovnim od- borom in voditelji velike stavke so ostali v zaporu. Naše žene pa niso prenehale s svojim delom zanje. Obvezale so se, da bodo zopet med sedaj pobirale hrano, jo pripravile in nosile v zapor. To svojo obvezo neustrahno iz- polnjujejo, čeprav so mnoge iz- med njih zaposlene, imajo moče

in otroke. Kljub vsemu si vendar odpravijo toliko časa, da pomaga- jo zapornikom in s tem dokažejo svojo solidarnost z njihovo bor- bo. Edino izmed največjih in najpomembnejših akcij uskolet- ne organizacije je božičnica. Na- šene žene se nevezljivo postrvoval- mo nabrale mnogo denarja ter obdarovale potrebne otroke in vselej. Toda pri letošnjih božič- nicah so nekateri zaslepljene žene odklanjale sodelovanje naših že- na, samo zato ker se naše žene niso hotelo izjaviti za politiko agenta Vidalijs. Na ta način so iz- jem gibanju v imenu internacionalizma pozabila na em izmed svojih osnovnih nalog — na orga- niziranje pomoči s čim večjim kro- stom sodelavcev. Toda ker so ostale naše žene zveste svoji po- litični borbi so kljub vsem otr- vam nadaljevale svoje konkretno delo in ob vsem tem obdarova- le mnoge otroke, predvsem tiste, ki jih je Vidalijska skupina žena sprežila, pa čeprav so bili to

otroci brezposelnih ali celo siro- tno odpravilo toliko časa, da pomaga- jo zapornikom in s tem dokažejo svojo solidarnost z njihovo bor- bo. Edino izmed največjih in najpomembnejših akcij uskolet- ne organizacije je božičnica. Na- šene žene se nevezljivo postrvoval- mo nabrale mnogo denarja ter obdarovale potrebne otroke in vselej. Toda pri letošnjih božič- nicah so nekateri zaslepljene žene odklanjale sodelovanje naših že- na, samo zato ker se naše žene niso hotelo izjaviti za politiko agenta Vidalijs. Na ta način so iz- jem gibanju v imenu internacionalizma pozabila na em izmed svojih osnovnih nalog — na orga- niziranje pomoči s čim večjim kro- stom sodelavcev. Toda ker so ostale naše žene zveste svoji po- litični borbi so kljub vsem otr- vam nadaljevale svoje konkretno delo in ob vsem tem obdarova- le mnoge otroke, predvsem tiste, ki jih je Vidalijska skupina žena sprežila, pa čeprav so bili to

ne pogodbe. Borba je uspevala, ker je bilo naše ljudstvo enotno vse do resolucije IU.

Naše žene so močno občutile udarce, ki je zadel njihovo orga- nizacijo z izkoriščanjem resoluci- je in ker so hotele na vsak na- čin doseči, da bi nadaljevale v svoji organizaciji protivimperiali- stično borbo, so MDFZ tudi v ob- širnem pismu obrazložile svoje stališče ter nujnost vztrajanja na borbeni poti, katero so zasledo- vale še za časa borbe. Kljub o- malovaževanju izvršnega odbora MDFZ so ostale naše žene vz- trajne borbe in nabrale na tiso- če in tisoče podpisov za mir, ki ga demokratične množice žele in zahtevajo.

Te naloge, ki so si jih naše že- ne zadale, so kot doslej žene iz- polnile ter so zato s polno pravico in ponosom vključene med demokratične žene vsega sveta. Kot take bodo praznovale svoj praz- nik 8. marec, ki mora biti mani- festacija enotnosti in borbenosti vseh anti-fašistov našega ozemlja.

KRONIKA

* Udrženje slepih v Sloveniji je organiziralo telefonski tečaj, kjer se bodo slepi usposobili za telefoniste ter bodo zaposleni v podjetjih in ustanovah.
* Državno posestvo »Celarevo« se je v kratkem času razvilo v moderni kmetijsko industrijski kombinat ter je kot najboljšo državno kmetijsko posestvo dobilo od Zvezne vlade denarno nagrado in prehodno zastavico.

* Izvršni odbor Mesnega odbora Ljudske fronte Skopija je objavil v počastitev III. kongresa Ljudske fronte Jugoslavije tekmovanje frontovskim organizacijam glavnih mest ostalih republik in sicer v dvigu članstva, v ideološko vzgojnem delu, organiziranju tečajev, v usposabljanju predavateljskega in agitacijskega kadra itd.

* 35 milijonov dinarjev je dobila letos Crna gora za gradnjo socialno zdravstvenih domov.

* 14 novih zdravil in preparatov, izmed katerih jih nekaj ne izdelujejo še nikjer na svetu, izdeluje tvornica »Pliva«. To so zdravila proti malariji, revmatizmu, sifilisu, čiru na želodcu in srčnim boleznim.

* Da bi se osvobodena Istra kulturno dvignila, je ministrstvo prosvete poslalo 26 novih učiteljev v kraje, kjer je največja potreba.

* 250 prosvetnih delavcev iz Istre se je udeležilo politično ideološkega tečaja v Pulju.

* Valenci so v kapitalističnem gospodarstvu uboge, nezashitene pare, drugače pa je to v Jugoslaviji. Mizarški mojster Bašter iz Kočevja je bil kaznovan z denarno kaznijo, ker je svojega vajenca izkoristil še za druga dela, mu premalo plačeval in bil kriv, da je fant izostajal iz strokovne šole.

* 36,5 metrov visok tovarniški dimnik je postavil Bajuk Ivan, zidar pri podjetju »Pionir« v dveh mesecih. Bajuk pravi, da bo izučil mlade mojstre v tako dovršene zidarje takih preciznih del, da ga bodo še prekašali, čeprav je njegovo delo izredno precizno.

* V Dalmaciji so začeli s pomladnim oranjem. Povsod dehtijo po sveži zemlji, traktorji po svojo pesem v radost vseh delovnih ljudi.

* Zupnik Alojzij Zalar in dve njegovi vernici so skrivali vojnega zločinca Drešarja, ki je bil obsojen zaradi številnih vojnih zločinov na smrt. Seveda so bili vsi trije kaznovani, kakor pač zaslužijo vsi, ki hočejo ljudstvu škoditi, pa naj nosijo frak ali talar.

* V Mariborski tovarni avtomobilov so mladinci v 180 urah prostovoljnega dela montirali prvi mladinski kamiona. Uspeh jih je tako navdušil, da so sklenili do kongresa mladine Slovenije montirati še dva kamiona.

* Frontni kotiček v Spodnji Idriji je najljubši prostor pripadnikov OF tega kraja. V njem vise slike velikih mož, poje radioaparati, stoji knjižnica, ki tudi starejše može in žene vabi, da se najo po lepim slovenskih knjigah.

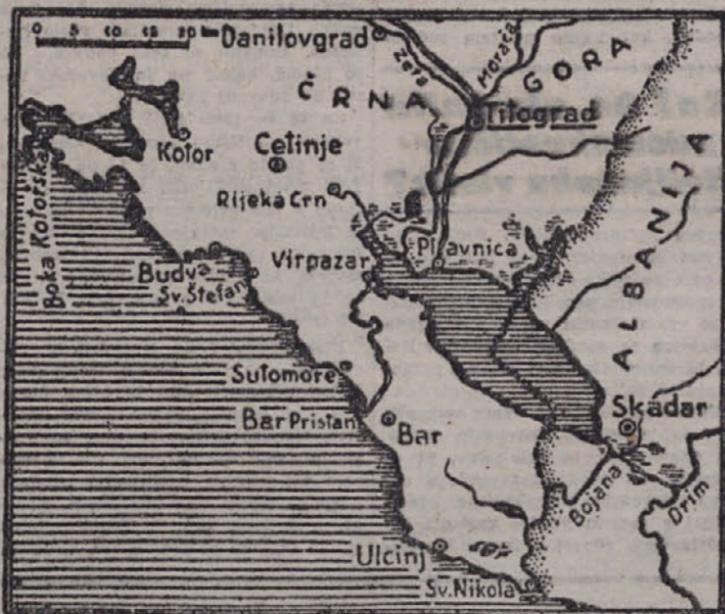
* Maršal Tito je obdaroval kmetijsko obdelovalno zadrugo »Rdeči proleter« v Kačarevu. Ta zadruga je proglašena za najboljšo v LR Srbiji.

* Do konca leta 1948 so zgradili preko 4000 metrov morske obale z zmogljivostjo nakladanja 1.600.000 ton. Ladjedelnice pa so začele izdelovati velike ladje za čezoceanski promet.

* Zakonodajni odbor Ljudske skupščine LRS je izdelal predlog zakona o spremembah v upravni razdelitvi Ljudske republike Slovenije ter o spremembah zakona o imenih naselij, trgov, ulic itd.

Ljudje v borbi s prirodo

Zaradi odpovedi Albanije pri osuševanju Skadarskega jezera bo Jugoslavija uresničila nov načrt



Skadarsko jezero je največje v Jugoslaviji. Vso vodo, ki se steka s planin okrog jezera, odvaža v morje reka Bojana, ki ima majhen padec, tako da jeseni in spomladi, ko je mnogo deževja, ne more sproti odvajati vse vode in tako Skadarsko jezero naraste tudi za preko tri metre ter preplavi okolico. Kadar voda sproti odtoka, ima jezero 366 kv. km površine, v času poplav pa 550 kv. km. Izkoristevanje te velike površine, ki je jeseni in spomladi preplavljena, je prav zaradi tega nemogoče, čeprav je zemlja zelo rodovitna. Zaradi tako velike neizkoriščene površine so ljudje okrog Skadarskega jezera siromašni, zaradi vlage in močvirja pa razsaja v tistih krajih huda malarija, da umrje zaradi te bolezni povprečno 560 ljudi letno.

Zaradi tega je Jugoslavija sprejela kot eno najvažnejših nalog svojega petletnega načrta, da regulira tok rek, ki dovajajo vodo Skadarskemu jezeru ter ga izsušijo predele samega jezera in jih spremenijo v rodovito zemljo, na kateri se lahko ustvarijo vsi pogoji, da uspevajo najdragocenejše rastline kot se bombaž, riž, tobak itd.

Ker leži del Skadarskega jezera v Albaniji in je Albanija prav tako

prizadeta zaradi poplav kot Jugoslavija, je vlada FLRJ predlagala Albaniji, da bi skupaj izvedle melioracijo Skadarskega jezera, za kar so že pripravljene načrti, ki sta jih obe državi skupno izdelali.

Jugoslavija, ki ima odlične strokovnjake, je prevzela glavni del nase, medtem ko bi Albanija predvsem prispevala nekvalificirano de-

lovno moč. Tudi glavne stroške pri melioraciji, ki bi bili ogromni (2820 milijonov dinarjev), ki bi se pa amortizirali že v 5 in pol letih, bi nosila pretežno Jugoslavija. Z melioracijo bi pridobila Jugoslavija 13.041 ha najrodovitnejše zemlje, a Albanija 31.231 ha. Rodovitna površina bi se s postopnim polnim izsuševanjem Skadarskega blata večala.

Albanska vlada pa je zavrnila jugoslovanski predlog, češ da nima podobnih del v svojem načrtu, čeprav je ranje vedela, preden je pripravljala svoj gospodarski plan. Glavni razlog, da je Albanija zavrnila jugoslovanski predlog, je resolucija Informacijskega urada. In čeprav bi skupno izsuševanje jezera ter regulacije rek koristile največ in predvsem albanskemu ljudstvu in Cernogorcem, dela albansko vodstvo v imenu marksizma in leninizma proti svojemu ljudstvu.

Jugoslavija pa ne bo odstopila od svojih načrtov. V enakem obsegu jih seveda ne bo moglo izpeljati, vendar so strokovnjaki že na delu, da izdelajo nove načrte za regulacijo in izsuševanje samo na jugoslovanski strani jezera. Nov način dela bo težji in povezan z večjimi stroški, vendar bo Jugoslavija žrtvovala vse, da bo črnogorsko ljudstvo do kraja lahko izkoristilo zemljo, na kateri živi, obenem bo pa pazila, da ne bo z regulacijo rek in jezera prizadejala škode Albaniji.



Napredna kmečka zadruga v Rovinju

Kmečka obdelovalna zadruga v Rovinju je nastala po združitvi več obdelovalnih zadrug iz Rovinja in okolice. Ze v letu 1946 so nastale v okolici Rovinja kmečke obdelovalne zadruge »Rdeča zvezda«, »Kardelja«, a leta 1947 »Gortana«. Za boljši razvoj zadrugarstva so se posamezne zadruge zedinile, da se združijo ter da imenujejo svojo zadrugo »Lenina«.

Zadruga ima 900 ha površine, od tega 60ha polja, 40 ha vinogradov, 360 ha pašnikov in prav toliko gozdov. Zadrugarji goje preko 6.600 oljk.

V zadrugi živi 95 družin, ki delajo na skupni zemlji. V letu 1948 so dosegli krasne uspehe. Govejo živino so povečali za 70 glav, kupili 8 konj, število ovac pa je naraslo za 611 glav. V letu 1948 je zadruga izvozila 13,5 vagonov prvovrstnega vina in 9 vagonov zelenjave, med katero je bilo 28.000 cvetač. Zadruga je tudi oskrbovala z mlekomo-bolnico za kosno tuberkulozo v Rovinju in ostalo prebivalstvo svojega mesta.

Eden izmed najpožrtvovalnejših zadrugarjev je predsednik Ivan Brajkovič. Vse svoje posestvo je vključil v zadrugo; imel je 27 ha orne zemlje, gospodarska poslopja in poljsko orodje. Tajnik zadruga, blagajnik in nekateri brigadirji so se usposobili na zadrughih tečajih v Zagrebu in Splitu, da tako pod njihovim vodstvom zadruga čim bolj uspeva.

Pri delu v zadrugi pa je imel največ uspehov v preteklem letu zadrugar Josip Ivančič, ki je imel 428 delovnih dni. Za vsak delovni dan je dobil 33 din v denarju, 12,5 dinarjev v bonih in 35 dinarjev v naturi, kar pomeni, da je dobil vino po 10 dinarjev, pšenico po 3, fižol po 5 dinarjev itd.

Uspehi, ki jim je dosegla kmečka obdelovalna zadruga »Lenina« so veliki. Upoštevati moramo težave, ki ovirajo delo zaradi oddaljenosti posameznih polj ter oddaljenosti zadrugarjev od delovnih objektov. Zadruga tudi nima šole svojih traktorjev in si jih je morala izposojevati od Mestne nabavno-prodajne zadruga.

V letu 1949 pa stoji zadruga »Lenina« pred novimi nalogami. Ne samo, da dvigne življenjsko raven svojih članov, njena naloga je širša: pomagati mora pri izboljšanju življenjskih pogojev vsega prebivalstva Istre in dokazati, da je zadrugho delo najboljši pogoj za napredek in blagostanje.

Ljudska tehnika zakladnica novih tehničnih kadrov

Organizacija Ljudske tehnike sodeluje v borbi za izpolnitev petletnega načrta ter vzgaja jugoslovanskemu gospodarstvu in armadi pilote, šoferje motornih vozil, mornarje, radiotelegrafiste, padalce, foto in kinooperaterje ter druge tehnike. V organizaciji po tovarnah izpopolnjujejo delavci in tehniki svoje znanje, v klubih Ljudske tehnike se porajajo novi racionalizatorji in novatorji, grade nove tipe letal, jadralnih letal, jadrnic, avtomobilov, motociklov, radijskih in fotografskih aparatov ter raznih drugih strojev.

Namen Ljudske tehnike je, da zanimanje za tehniko razširi med široko ljudsko množico, zlasti med mladino, zato ustanavlja po vseh industrijskih krajih ter vaseh svoje klube, kjer organizirajo tiste panoge tehnike, za katere kažejo v kraju zanimanje. S svojim delom postaja Ljudska tehnika velika šola graditeljev socializma.

Prvi kongres Ljudske tehnike je pohvalil in nagradil razne organiza-

cije, vodstva in posameznike, med njimi organizacijo Ljudske tehnike iz Slovenije.

Za predsednika novega centralnega odbora Ljudske tehnike je bil izvoljen član poltbiroja CK KPJ in minister za težko industrijo pri zvezni vladi Franc Leskošek, za podpredsednika sekretar centralnega odbora Zveze sindikatov Jugoslavije Ivan Božičević in generalni major Ladislav Ambrožič. Za tajnika pa so izvolili Branislava Krstiča.

Kongres Ljudske tehnike je poslal pozdrav maršalu Titu, ki je po končanem delu kongresa sprejel zastopnike Ljudske tehnike, ki so ljubljenski maršalu prinesli darila - izdelke klubov Ljudske tehnike.

Maršal se jim je zahvalil za darila in mladim tehnikom poudaril, da človek, ki tehniko obvlada, lahko mnogo več koristi skupnosti. Ni pa še dovolj biti dober specialist, treba je svoj stroj ljubiti, ker je prav kot živo bitje, s pomočjo katerega človek ustvarja.



V tovarni usnjenih izdelkov izdelujejo delavke krasne predmete

Nove smernice v rudarstvu

Zvezno ministrstvo za rudarstvo je imelo 9. februarja posvetovanje, katerega so se udeležili minister za rudarstvo Svetozar Vukmanovič, generalni direktor in generalni inženirji vseh direktij ministrstva za rudarstvo.

Minister Vukmanovič je v svojem govoru na posvetovanju pojasnil nekatero posebne važne probleme, ki jih bodo morali vsi, ki so v rudarstvu, upoštevati, da se bo dvignilo pridobivanje in izrabljanje rudnega bogastva, ki leži na jugoslovanskih tleh.

Važno je dejstvo, da gospodarstva ni mogoče ločiti od politike, ter prav zato ni mogoče uprav posameznih rudnikov ločiti od sindikata in partij-

ske organizacije. Med vsemi mora biti koordinacija dela.

Značilnost pri izpolnjevanju mesečnega proizvodnega načrta pri rudarskih delih je, da v prvi polovici ne izpolnjujejo predvidenih norm, v drugi polovici pa jih presegajo. Tako nenakomerno uresničevanje dnevnih nalog škodi vsemu gospodarstvu, zato morajo partijske organizacije, sindikati in vsi delovni kolektivni paziti, da se te napake odpravijo.

V vseh rudnikih so začeli uvajati mehanizacijo, ki jo morajo delovni kolektivni do skrajnosti izkoristiti, obenem pa morajo poostri nadzorstvo nad reparacijami, kar bo zagotovilo pridobivanje boljše kakovosti premoga.

Na posvetovanju so po analizi izpolnjenega plana ugotovili, da so se najbolj odlikovali kolektivni rudnikov Mostar, Breza, Zenica, Trbovlje, Zagorje, Velenje in drugi.

NOVO ŽIVLJENJE na svobodnem ozemlju Grčije

Kljub temu da so po vsej Grčiji v teku stalne borbe, je na osvobojenem ozemlju prešlo grško ljudstvo polagoma že v drugo fazo svoje borbe za obstanek: pričelo je z volitvami ljudskih oblasti, z obnovo, odpiranjem šol itd.

Tako se danes življenje prebivalcev na svobodnem ozemlju, že znatno razlikuje od onega pod monarhohafastično vlado. Prišlo je do dejstva, da so cene na svobodnem ozemlju od 50-100 odst nižje. Prav tako tudi tam ljudske oblasti znatno pomagajo prebivalstvu pri obnovi porušeni domov, medtem ko se krediti proračuna monarhohafastične vlade za zboljšanje življenjskega standarda prebivalstva in obnove Grčije stalno spreminjajo v krediti za plačevanje vojnih dolgov.

Na svobodnem ozemlju so bili povsod po volitvah v ljudsko oblast ustanovljeni odbori za dvig polje-

delstva, povečanje pomoči borcem demokratične armade, skupine za razpečevanje propagandnega materiala in diverzantske skupine. Samo na področju Evritanije je začasna grška vlada pomagala ljudskim oblastem, da je 40.000 kmetov, ki so ostali brez hiš in zemlje bilo ponovno nastanjenih in da so zopet dobili zemljo. Veliko pomoč dobivajo tudi delovne zadruga, ki sedaj vodijo priprave za pomladansko setev; zboljšanje vinogradništva in povrtinarstva. Zadruga oddajajo svoje previške demokratični armadi, ta jim pa zopet nakazuje potrebščine za prebivalstvo, ki je sedaj z njimi preskrbljeno po celo boljših cenah, kot pred vojno. Ustanovljene so bile tudi zadruga delavnic za popravilo poljedelskega orodja; od teh so samo v Korestiju v poslednjih osmih mesecih izvršile 1385 popravil.

Tudi masovne organizacije na osvobojenem ozemlju nudijo veliko pomoč demokratični armadi. V njene vrste stopajo vsak dan novi mladinci iz mladinske organizacije EPON in postajajo na ta način aktivni borci za svobodo svoje okupirane domovine.

V kratkem bo v Sofiji proces proti 14 članom Vrhovnega sveta združenih evangelijskih cerkva. Ti ljudje so delali proti bolgarskemu državnemu redu in za vzpostavitev starega režima. Izdajali so državne, politične in gospodarske tajnosti predstavniku neke tuje države v Sofiji. Prav tako so tudi s tihotapstvom valut oskodovali državo za več milijonov levov.

Češkoslovaška misli navezati boljše gospodarske stike z Abesinijo. Se v letošnjem letu se bosta sešli gospodarski delegaciji obeh držav, da uredita bodoči trgovinski sporazum. Abesinija se zanima za tekstil, pivo, gumijaste izdelke, vžgalice, radijske aparate, steklene predmete, kemikalije in obdelovalne stroje. CSR pa bi uvažala za oljna semena, kavo, kože, kožušarstvo in črva.

Češkoslovaški sindikati so lansko leto dobili 263.000 novih članov. Sedaj imajo skupno 3.073.000 članov.

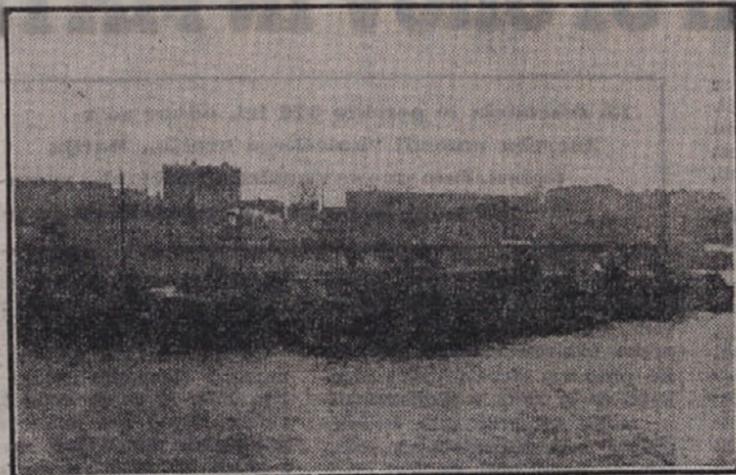
BOLGARIJA

Pred dnevi je bolgarska planska komisija izdala poročilo, po katerem je razvidno, da je bil plan za industrijo v letu 1948. izpolnjen s 106%. V drugih industrijskih vejah so dosegli plan takole: v proizvodnji električne energije 98%, v predelavi kovin 94%, strojna industrija 106%, elektroindustrija 110%, kemična 128%, predelava kavnika 118%, gradbeni material 100%, fina keramika in steklarska industrija 136%, papirna industrija 130%, usnjarska 100%, tekstilna 108%, prehrana 125%, tobak 77%, predelava lesa 99%.

Setveni plan so uresničili 92,2% in so s tem obdelali za 2,7% več površine kot predlanski. Kljub slabi letini se je po vrednosti pridelok Bolgarije že precej približal l. 1939. Število državnih posestev je naraslo na 86. Ob koncu lanskega leta je bilo 1.163 poljedelskih zadrug proti 890 v l. 1947 in 71 traktorskih postaj.

Lansko leto so zgradili 39 km novih cest in 956 zgradb.

Delovni učinek posameznega delavca je porastel v primeru z letom 1939 za 18%, a z letom 1947 za 26%.



Poljska izvažala premog po svojih rekah k pomorskim lukam, ker je rečni promet cenea in so s tem železnice znatno razbremenjene. Tako je lani Poljska izvozila v tujino delno po morskii poti 24 milijonov ton premoga ga od svoje letne proizvodnje 70 milijonov ton. S tem je bil letni načrt za izvoz premoga presežen za 9,4 odst. V severne evropske države so ga izvozili 7 milijonov ton, v srednje evropske države okrog 5 milijonov ton, v zapadnoevropske države okrog 4 milijone ton, v države jugovzhodne Evrope in neevropske države pa 1 milijon ton. Na sliki vidimo ladje za prevoz premoga na reki Odri, ki prevažajo poljski premog iz Sleziije v Steina.

POLJSKA

Veliko pozornost posvečajo v Poljski povečanju površine zemlje, posejane z industrijskimi rastlinami. V preteklem letu je ta površina znašala 46.000 ha, kar pomeni v primeri z letom 1946 povečanje za 38.000 ha.

Poljski pedagogi so si ob svojem obisku v CSR ogledali tudi pripravljajni kurz za delavce - bodoče visokošolce.

Poljski Sejm je sprejel enoglasno načrt zakona o ratifikaciji poljsko-romunskega sporazuma o prijateljstvu, sodelovanju in vzajemni pomoči, ki so ga podpisali 26. januarja v Bukarešti. Prav tako je tudi sprejel načrt zakona o ratifikaciji poljsko-romunske konvencije o gospodarskem sodelovanju.

60 letnico svojega rojstva je praznoval znameniti sovjetski astronom Fesenko, ki je znašel metodo fotometriškega opazovanja sestave snovi planetov.

EDEN NAJVEČJIH ČUDEŽEV DANAŠNJE DOBE

INDUSTRIJSKO MESTO SREDI PUSTINJE

ENO NAJVEČJIH LEZISC BAKRA NA SVETU = KRAJ KJER JE VLADALA SMRT. — MESTO, KI SO GA PRINESLI VELBLodi NA HRBTU. — NITI DROBCA ŽIVEZA NISO SMELI ZAVRECI HIŠE POLEG TIGROVH BRLOGOV. — UPRAVA KAKOR V PRAVLJICI. — ZADRŽATI JE TREBA NEMSKE «PANTERJE» IN «TIGRE».

SOVJETSKA ZVEZA

Od nekdaj so ljudje kraj okrog Balkškega jezera imenovali lačna stepa: toda gotovo ne po krivici. kajti v tem kotu sveta je življenje ugasnilo in ostal je le molčeči pesek, ki so ga nanosili vetrovi. Zdelo se je že, da bo kraj ostal zapuščen, so pravili stari ljudje, prepričani, da v teh krajih gospodari samotna smrt; toda nenadoma so geologi odkrili v okolici slanih jezer balkških voda ležišča bakra, ki so bila tako obsežna, da je raziskovalcem že od vsega početka bilo jasno, da je to ležišče bakra eno največjih na svetu. Zato se je sovjetska vlada odločila, da postavi na bregovih Balkškega jezera novo mesto, v katerem bi odprli tovarne za predelovanje bakrene rude.

Začeli so graditi. Po stari karavanski cesti, ki se je izgubljala v pesku, so stopali težko otovorjeni konji in velblodi. Posode z vodo, in živčevjem, orodje, zdravila, električne naprave, vse to je polagoma prihajalo na kraj, kjer so začeli graditi novo mesto. Za velblodi, ki so s svojim enakomernim neutrudnim korakom stopali proti novemu mestu, so hodili ljudje, zarojevalci pustinja v upanju, da s svojimi rokami uresničijo veliki načrt. Pustinja je sicer utrujala ljudi in živali, toda nihče se ni ustrašil ovir! Naglo so zrastle prve hiše, naseljevali so strmine, iskali studence. Pri tem pa ni nihče smel tritati živl, kajti do najbližje železniške postaje je bilo več kot 350 km. Ni trajalo dolgo, ko so pustinja dosegli.

prvi valovi radijske odaje.

V Sovjetski zvezi se je govorilo le o stepskih junakih, potem pa ko so uralske tovarne izdelale z največjo naglico razne strojne naprave za novo mesto na bregovih jezera. Kjer so še v džunglah bližji balkških tigrov; je začelo novo življenje.

Mesto v pustini je rasto kot v pravljici. Gradili so hiše pekarne, kopalnice, zavetišča, šole, trgovine. Porajale so se vasice z imeni, kakor Nabrežje, Severno itd. Število prebivalcev je naraslo že na 10.000. Na križiščih cest se je pojavil policaj v belih rokavicah; po ulicah so stekli prvi avtomobil in avtobusi; tovarne so začele delati. Lahko si predstavljamo, kakšno veselje so občutili prebivalci mesta, ko so tovarne začele predelovati baker.

Teško je povedati, kako se je vse to dogajalo; kako so prispejli k bregovom Balkškega jezera vlakci iz

Karakande, kako so se nastanili okrog jezera ribiči, ki so zgradili hladilnice in tovarne za konzerviranje rib; skratka vse je bilo tako kot v pravljici. Nato so v bakreni rudi našli molibden morda najvažnejšo kovino za moderno proizvodnjo. Začela je vojna in mesto je postalo.

važna orožarna Sovjetske armade.

Za izdelovanje orožja, za ogroditve letal je bil potreben baker in Balkški so noč in dan pošiljali potrebno kovino armadi. Potrebno pa so tudi strelivo, ki bi predrlo silne stene nemških panterjev in tigrov in tedaj jim je prišel na pomoč molibden. Od jezera so se začeli

ČEŠKOSLOVAŠKA

Temeljit preokret pri rešitvi slovaškega kmečkega vprašanja pa je nastal šele po osvoboditvi v maju 1945 in zlasti pa še po februarjskih dogodkih leta 1948. Takrat sta KP Češkoslovaške in vlada izvedli revizijo prve češkoslovaške agrarne reforme, na podlagi katere so pridobili novih 300.000 ha zemlje. Od celokupne površine slovaške zemlje (4.687.000 ha) so konfiscirali in podvrgli reviziji 852.600 ha, kar pomeni 18 odst. Revni in majhni slovaški kmetje so dobili 200.000 ha, ostalo zemljo pa je dobila država, občine, zadruga in inštituti, ki raziskujejo zemljo. Vse gozdove pa je prevzela iz gospodarskih razlogov država.

premikati transporti molibdena v metalurške tovarne dežele.

Kadijo se visoki dimniki tovarna, podnevi ter ponoči deluje mestna elektrarna. Na balkški postaji je vse živo. Sem prihajajo tovorni vlaki iz Džezkazganov, tu najdemo tudi vagon z napisi: «Balkš - Moskva».

V novi Stalinski pelletki ne bodo več balkškega bakra vozili do uralskih in drugih tovarn Sovjetske zveze v končno obdelavo, temveč bo Kazakstan sam predeloval baker in ga izvažal.

Dan za dnem spreminjajo sovjetski ljudi pustinjo. delajo nove ceste sredi pustih step, stavijo nasipe, kanale in vodovode ter raziskujejo ležišča drugih dragocenih kovin, ki bodo pripomogla sovjetskemu ljudstvu do blagostanja.

Mesto Balkš, ki je vzniklo v pustini, predstavlja tovrno nadarjenost sovjetskega človeka naše dobe.

V tovarni «Kalibra» v Moskvi imajo posebne peči, ki delujejo tako, da v njih izgoreva plin brez plamega.

Sovjetski geografi so izjavili v Leningradu, da ima tudi ZSSR pravico, da sodeluje pri reševanju vseh vprašanj, ki se nanašajo na Antarktiko in to glede na odkritja; ki so jih v XIX. stol. izvršili ruski raziskovalci. Izjavili so: «Poskusiti, da bi se odločilo o usodi Antarktike brez ZSSR, so neupravičljivi».



V SZ je vsega v prosti prodaji v izobilju

Pravičnejša razdelitev zemlje

ROMUNIJA

Tudi v Romuniji posveča država veliko pažnjo poljedelstvu. Letos je prvič izdelala enoletni poljedelski načrt, ki predvideva 9,4 odst. od investicij celotnega državnega načrta. Na podlagi teh investicij računajo da se bo poljedelska proizvodnja dvignila po vrednosti za 40 odst v odnosu na lansko leto. Razširili bodo mrežo traktorskih postaj od 80 na 100. V državi že obstoji tovarna za traktorje v Brašovi, ki bo letos pričela izdelovati tudi druge poljedelske stroje.

V enoletnem načrtu je tudi predvideno, da bodo državna posestva, ki obsegajo 150.000 ha zemlje pridelala 27 odst. pšenice več, kot lansko leto.

Po načrtu bodo nudili vso pomoč združnemu sektorju. Zadruga bo

do oskrbeli s stroji in izbranimi semeni. Predvidevajo, da se bo to leto dvignila tudi proizvodnja industrijskih rastlin, zlasti onih, ki jih uporablja tekstilna industrija. Pridelaj bodo za 480 odst. več bombaža kot lansko leto. Pridelke lanu pa bo narastel za 104 odst.

MADŽARSKA

Zaradi vohunstva in pošiljanja ljudi iz Madžarske v Avstrijo so izgale madžarske oblasti tajnika poslaništva ZDA v Budimpešti Andreja Kocaka in Robina Edwina.

ALBANIJA

Do združenja zveze komunistične mladine z ljudsko mladino bo prišlo v kratkem tudi v Albaniji na kongresu albanske mladine, ki bo v kratkem sklican.

V osvobojenih mestih se življenje normalizira

OSVOBOJENA KITAJSKA

Agencija Nova Kitajska poroča, da se je z vzpostavitvijo železniškega prometa med Pekingom, Mukdenom in Kalganom pričelo tudi redno oskrbovanje Pekinga z žitom in premogom. Tako so v Pekingu v enem dnevu iztovorili 10 milijonov žita, ki so ga pripeljali iz zaledja. Življenje v osvobojenem Tienzinu se prav tako naglo normalizira. Tam je pričela z delom največja tovarna papirja na Kitajskem, ki je sedaj prešla v državno last. Strojne naprave te tovarne so rešili požrtvovalni delavci pred uničenjem.

Kakor nadalje poroča Agencija Nove Kitajske bo kmalu postav-

ljena enotna demokratična vlada osvobojenih delov kitajske centralne ravnine, kjer živi 45 milijonov ljudi. V polnem teku so priprave za zasedanje začasnega ljudskega kongresa, vrhovnega organa ljudske oblasti, ki bo postavil novo vlado in izdelal program, po katerem bo ona delala.

Delavci v svobodni Kitajski so imeli velika zborovanja in manifestacije, na katerih so proslavljali 7. februar, obletnico splošne stavke železničarjev leta 1923.

SEVERNA KOREJA

Generalni sekretar Organizacije združenih narodov Trigve Lye je sporočil, da je Ljudska demokratična republika Koreja zaprosila za sprejem v OZN.

Vzgojna posvetovalnica za matere

Sonce nas že prav prijetno greje. Prve cvetice se prikazujejo iz zemlje, zvončki in zimzelen nam oznanjajo bližajočo se pomlad. Tu di ptičke se že tu pa tam oglašajo, a pri nas v Istri, žal, prav malo. Kako to? Poslušajte tovarišica.

Naši otroci nimajo ptičk prav nič radi, čeprav mislijo drugače. Zalezujejo jih, lovijo na limanice, preganjajo s fračo in zapirajo v tesne kletke, kjer tako žalostno gostole. Tako brezsrčni so! Taka je dedičina fašistične vzgoje. Ne vedo naši otroci, kako veselo letajo ptičke po Tivoliju v Ljubljani; ne morejo verjeti, da se tam nikogar ne boje, da sedajo otrokom na ramo, na roke in glavo. Zdi se jim nemogoče, da jim zobljejo iz rok in jim prav od blizu zagostole lepo pesmico v zahvalo.

Pomlad je tam čudovita; sladki zvoki ptic ubrano odmevajo v gozdu. Koliko letanja in frfotanja je od veje do veje, koliko ptičjega čebljanja med mladim zelenjem in cvetjem, koliko glasnega veselja v naravi.

Pri nas pa ni tako, tiha je naša pomlad. Čeprav nas sonce še bolj ogreva in je nad nami jasnejše nebo, je vendar žalostna taka pomlad. Manjkajo ji pomladni spevi, ki jih je tako malo in še ti so zastrti s skrbjo in strahom.

Kako naj odvadimo našo deco, da jih ne bo preganjala? Kako naj dosežemo, da bi razumela, da je svobodna pesem lepša in veselejša od one v ujetništvu?

Odgovor:
Tovarišica, ki nam je poslala do-

pis iz Istre, že sama nakazuje, kako bomo otroke vzgojili, da bodo ljubili ptice in jim pustili svobodo. Naše otroke v Istri moramo vzgajati tako, kakor jih vzgajajo v današnji Jugoslaviji. Jasno je, da fašistična vzgoja ni mogla vplivati samo na otroke, ampak tudi na odrasle, ker vemo, da je pri fašistih bila navada, da so lovili ptice pevke in jih jedli; celo nekateri papeži so se radi gostili s slavkovimi jeziki.

V otrocih kakor v odraslih, ki žive v Istri moramo vzbujati ljubezen do narave in do vsega, kar je z naravo v zvezi; z neprestanim pripovedovanjem moramo nekaj doseči. Poleg tega pa moramo poudarjati koristnost ptičev in posebnost otroci bodo sprejemljivi za to, če mu povemo, da ptiči pobirajo sadne škodljivce in da bi bila žalostna jesen, če bi ne bilo na drevesih ne jabolk ne hrušk.

ZDRAVNIK

Smrčanje in njega vzroki

Smrčanje povzroča lahko zamašena nosna votlina, bolno povečanje nekaterih delov v zvezi z oteklo sluznico ali kak izrastek ter tudi zoženje nosnih prehodov; iz navedenih vzrokov odpremo usta in smrčimo. Seveda ni nujno, da imamo trajne motnje; včasih otečejo sluznice že zaradi prevelikega pritiska v glavo in zračni prehod se zoži. K močnemu krvnemu pritisku nagibljejo ljudje bolni na jetrih, na ledvicah ter tudi močni icedci in pivci.

Dihanje skozi nos otežkoča tudi nepravilna lega v spanju: spodnja čeljust se povesi, jezik pada nazaj in ovira zraku prost prehod skozi

nos. Seveda je smrčanje različno. Nekateri smrče le malo časa ter jim zadostujejo le 2-3 vdih, da spet pravilno dihajo; take vrste smrčanje je značilno za površno spanje. Važno pa je, da vemo, kako si pomagamo, če smrčimo ves čas spanja. Najprej pojdemo k zdravniku za nos in grlo. Ko nam odstrani ovire, smo že tri četrti ozdravljeni; tedaj naj nam prejšnje: če jetra in ledvice, obenem pa upoštevajmo, da je dobro, da večerjamo zgodaj in lahke jedi. Pritisk krvi v glavo preprečimo z visokim zgledjem in če poskrbimo za tople noge. Tudi kopeli v gorčični vodi pred spanjem so zelo priporočljive.

Ce imamo prešibke mišice v spodnji čeljusti, tedaj je bolje, da ležimo na desni strani telesa, seveda pa to vedno ne pomaga, ker med spanjem spreminjamo lego, zato bo najbolje, da si v takem primeru zvezemo spodnjo čeljust.

Ravnajmo se po omenjenih nasvetih, in znebili se bomo velike neprijetnosti.

Tako bomo oblekli naše malčke



spletli jim bomo pomladanske oblečke iz tanke večbarvne volne

Janezek se koplje

Zima nas ne sme ovirati, da ne bi dojenčka vsak dan kopali, razen, če ni močno prehlajen ali če nima črevesnih motenj. Najbolj primeren čas za kopel je zjutraj med prvim in drugim obrokom hrane. V prostoru, kjer dojenčka kopljemo, naj kaže toplota 18.0.

Pred kopanjem si pripravimo: umilbanik z mlačno vodo za obrazček, ki ga umijemo posebej; umivalno gobico; otroško milo; puder, stekleničko borove vode, ki jo segrejemo na sopari; sveže perilo, ki ga v mrzlih dneh segrejemo; koščke razkužene vate; mehko krtačko; majhno brisačo za obraz in fro-tirko.

V kadi pripravimo vodo 37.0, poleti in pri starejših dojenčkih tudi 36.0 ali 35.0 če nimamo toplomera, nam občutljivejšo mesto na komolcu, ki ga potopimo v vodo, pove primerno toploto.

Preden otroka slečemo, mu osnažimo obrazček: najprej namočimo kos vate v borovi vodi in umijemo dojenčku oči: v smeri proti nosku. Nikdar ne smemo z istim kosom vate dvakrat potegniti otroku preko oči. Nato umijemo otroku obrazček (razen oči) z mlačno vodo, ki jo imamo v umivalniku in mu ga obrišemo z mehko brisačo. Ko dojenčka slečimo, ga stalno pokrivamo, da se ne prehladi. Položimo ga v kad, pri čemer mu z levico podpremo glavo, v desnico pa vzamemo gobico ali umivalno krpo, jo temeljito namilimo in umijemo otroku najprej glavo, nato tilnik, vrat, ramena prsi, trebušček itd. Seveda moramo umivati otroka prav naravno in

hitro, tako da ne traja kopel več kot 5 do 6 minut pri najmlajših, pri starejših dojenčkih pa lahko do 10 ali 12 minut.

Po kopeli; ovijemo otroka tako, da mu gleda iz brisače samo obrazček; najprej mu osušimo glavo, nato vse telo, pri čemer ga zopet ne smemo drgniti. Na občutljivejših mestih otroka potresemo s pudrom in ko je oblečen, mu moramo osnažiti še noske in ušesca, kar opravimo z vlitimi koščki vate. Tudi te koščke moramo sproti menjavati. Iz ušesk mu moramo odstraniti ušesno maslo in tudi vodo če mu je šla vanje med kopanjem. Dobro mu moramo osušiti kožo za ušesci, da se mu ne vname. Nato mu skrlačimo glavo z mehko krtačko in mu jo namažemo z oljem, da se ne začne luščiti.

Dojenčku do 5 mesecev moramo vedno podpirati glavo, ko ga prenašamo. Če je otrok nervozen in ne spi mirno, je dobro, da ga kopljemo zvečer pred zadnjim obrokom hrane. Tudi večerna kamilična kopel je odlično pomirjevalno sredstvo, ki pa prihaja v poštev le v izjemnih primerih.

VROČICA

Na splošno je vročica prav tako znana kot vročina, toda medtem ko se nam poveča telesna temperatura, ko imamo vročino, se pri vročici to ne dogaja, pojavijo se drugi značilni znaki!

Vročica popade tudi ljudi, ki niso plašljive narave in nas prevzema takrat, kadar si predstavljamo, da bomo morali svoje umske in duševne sposobnosti izpostaviti preizkušnji in se bojimo, da ne bomo uspeli.

Cut odgovornosti se stopnjuje po navadi pred kakim javnim nastopom (pri izpitnih kandidatih, igralcih, govornikih itd.).

Kako občutimo vročico? Zviša se nam krvni pritisk, pospeši srčni utrip, zardevamo in bledimo, mrzli nas, včasih se tudi potimo in solzimo. Ni dvoma, da povzročijo vse te znake vegetativni živci, ki reagira brez naše volje, avtomatično. Vročica nas napade in tudi z najboljšo voljo se je ne moremo ubraniti.

Poznamo več vrst vročice; lahko bi rekli odrsko vročico, ki obide igralca pred nastopom; on čuti neko težo nad seboj, čuti zadrego, ki pa izgine, čim stopi na oder, če ga pa tudi med predstavo ne zapusti, pa tudi lahko ne škoduje njegovim igri, pač še koristi. Le redko povzroči vročica katastrofo. Kako se je ubranimo, bomo izvedeli prihodnje.

Zlate predmete očistimo najprej s krtačo in vročo vodo, kateri dodamo malo salmiaka in mila, nato jih zoperemo z mrzlo vodo in posušimo z volneno krpo.

Kamilične parne kopeli očistijo kožo temeljito in jo poživijo. V vodi zavremo pest kamille in držimo nad njo obraz; glavo pokrijemo z brisačo, da para ne uhaja. Ko si obraz temeljito spotimo, si ga operemo z mlačno vodo in natremo s kremo.

Če hočeš...

MODRAK (menole)

da bo čopič, s katerim si pred več meseci barval, zopet uporaben, segrej v posodici nekoliko kisa, pomakaj vanj ščetine in jih nato operi z mlačno milnico.

očistiti posodo, v kateri se je prismodila jed, deni vanjo pest kuhinjske soli, nato vrele vode, jo temeljito pokrij in ko se voda shladi, boš brez težave odstranila nesnago.

očistiti flanelasto ali svileno bluzo, na katero je kaniro nekaj kapljic mleka, namaži prizadeta mesta z glicerinom, oplahni jih s toplo vodo in jih zikaj narobe z neprevročim likalnikom.

osnažiti preproge, posebno predpražnike tedaj deni v liter sveže vode dve žlici salmiaka in eno žlico boraksa. S to mešanico drgni preproge s čisto krtačo, ne da bi jih preveč zmočila. Ko skrtačiš, odstrani nesnago z belo krpo, ki jo sproti splakuješ.

imeti čiste vaze in steklenice, vrzi vanje zdrobljeno jajčno lupino, nali vodo ter jih žez eno do dve uri izplakuj s svežo vodo.

odstraniti rjo z noževga rezila, ga drgni s čebulo.

Tržačani jih poznajo tudi pod imenom menole. Če je le kaj rib na ribjem trgu, so modraki gotovo med njimi. Tudi jih takoj spoznaš; je to prej majhna kot velika, lepo zaokrožena riba, ki ima ob vsakem boku črnkasto štirioglo pego. Pade ti pa v oči tudi zato, ker je najcenejša riba na trgu. Ribiči jih namreč lahko mnogo polove, je pa pocenji tudi zato, ker ima mnogo koščice in jo moraš prav previdno jesti, da izbereš ven malo mesa. Te ribe žive na morskem dnu in med morskimi rastlinjem. Nekateri trdijo, da meso teh rib smrdi, predvsem meso samcev ob času, ko leže samica jajčeca; samci pa so takrat najboljše. Ta riba že od nekdaj ni uživala posebnega slovesa. Stari pisatelji rimske dobe menijo, da povzroča to meso neprijetnosti v črevesju.

Modrake kupujejo predvsem revni ljudje, malo mesa se le izbere izmed kosti, stane pa le ne preveč. V gostilnah jih običajno ne pripravljajo. Če pa jih imajo in jih naročiš, te takoj oceniš za reveža ali pa za tulca, ki ne ve, kaj je riba.

Ponekod se sosedne vasi dražijo, češ da pri njih obešajo ocvrtega modraka na nit nad mizo in ko jedo polento, poboža vsak pri vsa-

kem griljaju s polento modraka. Bolj se vaščunom ni mogoče za-meriti.

V Benetkah je bil včasih znan izraz «magnamenole»; pomenil je največjega berača ali skopuha; v zvezi s tem, ki je jedel modrake. Če so v starem Trstu hoteli reči komu, da je bedak, so mu rekli, da je mezzomenolo, pol modraka, po kranjsko poldrugl Martin.

Dobra beneška republika je zelo skrbela za reveže. Da bi ne bili reveži lačni, so postavili v nekaterih krajih v mestu prodajalce, kjer so cvrli modrake za ubogo ljudstvo, naj tudi ono nekaj je. To so bili «frizzimenole». Poskus ni uspel in ti trgovci niso obogatili. Kot spomin je ostal izraz: Guadagni de frizzimenole (dobiček, ki ga ima tisti, ki peče modrake)...

Železno vino je izborno zdravilo za zelodec in za okrepitev. Priporočljivo je pa tudi za ljudi, ki trpe na prehudem krvnem pritisku. Vzamemo ga trikrat dnevno po 30 kapljic na vodi ali kak drug tekočini.

Jajca, ki jih kuhamo v lupini, rada počijo, vendar pa to preprečimo, če vrzemo v vodo, kjer se kuhajo sol in nekoliko kisa.

KUHINJA

v predpustnem času

Pečeno kislo zelje

Prevrj v vreli vodi 1 do 1 1/2 kg kislega zelja. Razgrej v kozici dve žlici masti in prepraži ocejeno zelje. Primerno kozico namaži z mastjo; nareži kuhan krompir ter obloži z njim kozico; naloži nato dva prsta debelo zelja; na zelje položi tanke rezine prekajenega in kuhanega bolj mastnega prašičjega mesa; vrh mesa naloži vrsto krompirja, potem zopet zelja, vrh zelja meso, na meso krompir, na krompir dve žlici kisle smetane. Postavi v pečico, da se malo popeče.

Pustni krapci

Za krape vzemj najboljšo, suho presejano moko. Vse primise naj bodo ogrete. Ogrete naj bodo tudi deske, prtičji in prostor, kjer vzhajajo. Da bodo lahki, naj bo testo vedno nekoliko mehkejše, kakor za navadno kvašeno testo.

Denj v skledo 1/2 kg moke in naredi v sredi jamo. Zmešaj 5 žlic mlačnega mleka, 2 žlici moke, košček sladkorja in 2 - 2 1/2 dkg kvasa vlij k 1/2 kg moke, presejane v skledo. K vzhajanemu primešaj mlačno mešanje, za katerega mešaj v loncu 10 dkg presnega masla, 5 dkg sladkorja in 5-8 rumenjakov; ko naraste, postavi na štedilnik, prilij 1/8 l svežega surovega mleka ter mešaj, da se segreje, zavreji pa ne sme. Pridenj pol žlice soli, 2 žlici ruma in malo stolčnega muškatoevega cveta. Vse dobro zmešaj, prav dobro vtepi in pokrij, da vzhaja. Vzhajano testo rablo vzhajaj pol prsta debelo in izkroži z obodcem krape. Na sredo krapa daj malo marelčne ali kake druge goste marmelade, pokrij z drugim krapom, stisni ob robu, da se sprimeča in izreži z manjšim obodcem. Krape položi dva prsta narazen na prtič, potresen z moko, pokrij jih in postavi na topel, toda ne vroč prostor, da vzhajajo; dobro je, če napol vzhajane obrneš. Razgrej v kozici za 2 prsta masti, še boljše, če vzameš polovico masti in polovico masla. Ko je dobro vroča, jo odstavj in ko se nekoliko ohladi, vložj vanjo vzhajane krape tako, da je zgornja stran na masti. Ne daj jih na tesno, ker se ne cvrejo lepo. Ko jih daj v kozico pokrij in potresi kozico, da narastejo. Čim so na spodnji strani bledorumeni, jih obrni, a ne pokrij več. Rumeno ocvrte poberi s penovko na cednik, da se odtečejo. Potem jih položi na pivnik, nato na lično zložen, na krožnik položen prtič, potresi z vanilijevim sladkorjem ter daj še tople na mizo.

STRAN NAŠIH KMETOVALCEV

Precepljevanje sadnega drevja

Vrednost sadovnjaka je odvisna od najrazličnejših činiteljev, ki odločujoče vplivajo na redno rodovitnost drevja in kakovost pridelka. Rodovitnost in kakovost sadja sta poleg drugih okolnosti zelo odvisna tudi od sadne vrste. Razen naravnih pogojev moramo pri izbiri vrste upoštevati tudi tržne možnosti in gospodarsko vrednost.

Ravno o številu sadnih vrst lahko trdimo, da jih je v naših, zlasti starejših sadovnjakih preveč. Se vedno zastopane so številno manj vredne, slabo rodovite vrste. Ta kega pridelka zaradi slabe kakovosti največkrat ne moremo vnovčiti po zadovoljivih cenah. V mistih imam predvsem zgodnja in pozna jesenska jabolka. Ta običajno težko prodamo, ker je v času, ko dozorevajo, sadni trg zalozen z boljšimi vrstami sadja.

Da dvignemo rodovitnost sadnega drevja, zboljšamo sadne pridelke in povečamo vrednost sadovnjakov, moramo pristopiti k širokopoteznemu precepljevanju sadnega drevja. Za precepljevanje prihajajo v poštev stara drevesa, ki so sicer zdrava in dovolj močna. Kakor pomlajevanje, tako lahko uspešno izvajamo tudi precepljevanje sadnega drevja le pri onih sadnih plemenih, ki dobro prenašajo rez. To so pa predvsem peckarji. Tudi koščičasto sadno drevje lahko precepimo, ako ni prestaro, vendar cepljenje tu ni tako uspešno.

Precepljevanje pa lahko smotrno izvajamo le, ako si napravimo dober načrt. Pri sestavi načrta nam služi kot podlaga skupno število sadnega drevja, ki iz kakršnega koli vzroka ne ustreza gospodarskim zahtevam in je še sposobno za precepitev. V načrtu predvidimo, koliko dreves lahko letno precepimo, ne da bi bili pri tem preveč pri krajišanju na letnem pridelku.

Nadalje določimo, katere vrste in koliko od vsake vrste nameravamo cepiti. Pri določevanju vrst je potrebna največja previdnost. Vedeti moramo, katere bodo v danih naravnih prilikah najbolj uspevale in kako bomo sadje teh vrst lahko vnovčili. Gospodarska vrednost precejšenega drevesa bo v glavnem odvisna od trgovske vrednosti vrste. Držati se moramo vedno načela: cepimo malo število vrst prvovrstne kakovosti, ki so primerne za daljši prevoz in za shranjevanje, čez zimo. Upoštevati pa moramo, da vse sadne vrste nimajo dobrega cvetnega prahu. Cepimo zato na vsakih deset dreves vsaj po eno drevo take vrste, ki ima dober cvetni prah.

Preden začnemo precepljati, moramo drevo zato primerno pripraviti. Odžagamo veje po istem načelu kakor pri pomlajevanju, vendar s to razliko, da pri mlajših drevesih prikrajšamo veje za en četrt, pri starejših pa na eno tretjino dolžine, vendar pa tako, da ostanejo spodnje veje nekoliko daljše. Krona naj obdrži svoj naravno obliko. Pri starejšem drevju pustimo dve do tri veje neprikrajšane, in sicer tiste, ki jih ne nameravamo

precepiti, ampak jih bomo naslednje leto odstranili. Pustimo jih zaradi normalne prehrane drevesa (asimilacije, dihanja in izhlapevanja vode, kar je važno tudi za hitrejše celjenje ran. Te veje odstrani mo šele takrat, ko so cepiči že močno razviti in imajo dovolj listja.

Cepiti ne smemo šibke vrste na močno rastočo podlago ali vrste, ki zgodaj poganjajo, na pozno poganjajoče vrste. Najbolje je cepiti enako za enakim, enako bujno vrsto na enako bujno podlago, ki tudi istočasno poganjata.

Cepiče narežemo v zimskih mesecih — januarja in prvi polovici februarja. Režemo jih iz najbolj rodovitnih dreves, odpornih proti boleznim zajedavcem in pozebam, kajti dobre in slabe lastnosti matične rastline prenašamo s cepiči na precepljeno drevo. Cepiče hranimo do pomladi v kleti v zmerno vlažnem pesku, da se ne izsušijo. Ne sme pa biti prevlacen, da cepičev ne napade plesen. Najboljši način cepljenja je žlebičkanje, dobro in enostavno je tudi cepljenje za lub. Mnogi se poslužujejo tudi sedlanja.

Na tanjše veje cepimo enega do dva, na debelejša pa dva do tri cepiče. Postavimo jih kilokor mogoče navpično ali poševno navzgor in jih takoj povežemo z rafijo, motvozom ali predivom. Rane na cepiču in podlagi zamažemo s cepilno smolo. Da ne bi ptičje odlomile cepičev, privežemo nad nje locenj iz leske, vrbe in podobno. Če smo cepiče povezali z motvozom ali predivom, moramo vez po dveh mesecih zrahljati.

Naslednjo pomlad odstranimo vse necepljene veje. Cepiči se tako že

v drugem letu močno razvijejo. Najpozneje tretje leto odstranimo vse odvisne cepiče. V tretjem in četrtem letu bo pričelo precepljeno drevo roditi in bo že po nekaj letih donajalo normalen pridelok.

V krajih, kjer imamo veliko število domačih manj vrednih vrst, precepimo sadno drevje čimprej. Takoj pa moramo pristopiti k precepljevanju manj primernih vrst v krajih, kjer je drevje okuženo ameriški kapar. S prikrajšanjem vej bo zatiranje tega zajedavca mnogo bolj uspešno, ker precepljeno drevo lahko bolj temeljito in poceni škropimo.

Prepričan sem, da bomo lahko izvedli precepljevanje, ako bomo znali vse potrebno pravilno pripraviti. Uspehi pa se bodo pokazali že po nekaj letih v boljšem in obilnejšem pridelku.

Pri zadnjih dveh primerih pa je nevarno, da se cepiči radi odlomijo. Ponekod je najbolj razširjeno cepljenje v razkol. To je najstarejši in najbolj način, ker se rane posebno pri debelejših vejah v notranjosti razkola navadno dobro ne zarastejo in se veje v poznejših letih radi lomijo. Precepljujmo marca do druge polovice aprila, preden prične močnejše krožiti sokovi po drevesu. Cepimo ob hladnem in vlažnem vremenu, da se rane pri cepljenju ne izsušijo.

Ko smo veje odžagali, obrežemo rane z zakrivljenim sadjarskim nožem, da postanejo gladke. Cepilni nož mora biti oster, da je rez gladka. Uspeh cepljenja je odvisen tudi od ostrine noža in koristi cepljenja. Zato cepimo hitro, da se rane ne izsušijo.



Kopač v vinogradu

O napravi novih sadovnjakov

(Nadaljevanje članka iz prejšnje številke).

Ne smemo pozabiti, da morajo drevesca najti v zemlji veliko količino redilnih snovi, če hočemo, da uspevajo. Preskrbimo si zato pravo, časno dovolj dobrega gnojna in potrebne umetne gnojil.

Kakih 15 do 20 dni pred saditvijo napolnimo 3/4 jame takole: na dno namečimo navadne zemlje, vrh nje pa denimo zemljo, pomešano z dobrim gnojem. To napravimo največ zaradi tega, da se ne bo drevesca, je potrebno, da zasadimo v Ce sadimo visoka in srednja drevesca, je potrebno da zasadimo v bližino, kjer bo stalo drevesce, kol. Ta naj bo raven in olupljen, ker le tako bo trajal delj časa in ne bo nudil zavetišča škodljivcem, ki se najraje skrivajo pod skorjo.

Način saditve sadnega drevja

Pred saditvijo prepričaj se, da so drevesca zdrava. Skorja ne sme biti odrgnjena, prav tako ne smejo biti koreninice plesnive. Biti morajo tudi dobro razraščeno ter bogate s koreninicami.

Pred saditvijo moramo drevesca primerno obrezati. To delo izvršimo takole: če drevesce še nima nobene prave krone, skrajšajmo mlado debelce v višini v kateri želimo imeti krone, in sicer visokodebelna drevesa v višini 1,80 m, nizkodebelna drevesa v obliki grma pa v višini dobrega pol metra. Če pa ima drevesce že krono in je ta na pravem mestu, skrajšamo tudi to, in sicer tako, da obrežemo na kratko vse močnejše mladice, dočim skrajšamo le malo ali tudi nič vse šibke mladice. Mladik navadno pustimo le pet ali tudi manj. Breskvam je najbolje, da pustimo samo tri mladice, ki jih tudi skrajšamo. Na ta način obrezano drevesce se bo razvijalo v obliki kotla. Za drugo drevje, zlasti za hruške in jabolane, ta oblika ni primerna, ker se veje radi odkoljejo, posebno v velikem snegu. Mladike skrajšamo navadno za 2/3 dolžine. Ko smo skrajšali krono, skrajšamo še korenike. Rez na korenikah naj bo gladek. Končno je zelo priporočljivo, da namakamo korenike nekaj dni, preden jih zasadimo, v vodi, kateri smo primešali nekaj krevca in ilovice. Na ta način zelo pospešimo, da se drevesca primejo.

Pri saditvi morata biti vsaj dve osebi. Ena drži drevesce v primerni višini, druga pa stavi koreninice v pravilno lego, to je, ne preveč navpično; z rokami naj potem zagrebe korenine, seveda z najboljšo zemljo ali pa peskom. Pri tem opravilu uporabljaj roke, ne pa nog. Ko so korenine pogrnjene, potresi do brega gnojna in umetnih gnojil v naslednji meri: 0,5 kg superfosfata in 0,25 kg kalijevega sulfata.

Nato napolni jamo z navadno zemljo in pazi, da ne zakriješ cepljenega mesta. Če je potrebno, vsajeno drevo tudi nekoliko zalij, narkar ga priveži k opornemu kolu, vendar ne pretensno. Pozneje šele deblo dobro preveži.

Ne vsadi drevesa pregloboko ako hočeš imeti dober uspeh. Cepljeno mesto mora biti vedno najmanj 5 cm nad površino zemlje. Na vsak način ne sme biti vrat drevesca zakrit več kot 10 cm. Tako vsajeno drevesce moramo razkužiti s 3 odst. no raztopino modre galice in apna ali po 3 odst. prahu Caffaro.

To bi bilo na kratko vse, kar mora vsak sadjar vedeti o napravi novih sadovnjakov, ki dajejo po krajih, kjer je sadjarstvo razvito, dobre dohodke. Če bomo sadovnjake pravilno pripravili in če se ne bo do naših sadjerejev strašili dela ne stroškov ter gnojna, ki ga moramo rabiti v obilici, bodo lahko tudi naši sadovnjaki več nesli ko doslej.

ZIVINOZDRAVNIK

Bolezni želodca in črevesja pri živini

Naloga želodčno-črevesnega kanala je, da nadaljuje in dokonča prebavo, ki se pričinja v ustih. Prebavljena hrana se mora raztopiti v vodi in spremeniti v enostavne sestavne dele, da jo lahko črevesa vsrkajo in po krvnem in limfnem obtoku odpošljejo stanicam.

Prebava hrane poteka ob izločevanju raznih želodčno-črevesnih in trebušnih žlez (jetra, trebušna slinavka). Želodčni sok vsebuje v glavnem solno kislino, pepsin in ferment za sirjenje mleka. Črevesni sok vsebuje erepsin in fermente, potrebne za prebavo ogljikovih hidratov (sladkorja). Prebavo olajšujejo neštete bakterije v debelem črevesu in pri prežvekovalcih v predželodcih. Želodčna in črevesna flora je pri rastlinojedcih nujno potrebna za prebavo celuloze.

Skoraj vso prebavljeno hrano vsrka dvanajstnik in tenko črevo. Debelo črevo vsrka le nekaj soli in sladkorja ter večino še preostale vode.

Želodčno-črevesno gibanje in stiskanje (peristaltika) potiska hrano naprej iz njega v drugi del prebavnega kanala. Krma rabi za prehod skozi prebavne organe pri govedu približno 2-4 ure. Trajanje prehoda je v glavnem odvisno od vrste hrane (mehka ali trda).

Bolezni želodčno-črevesnega trakta motijo izločevanje prebavnih sokov, vsrkavanje hrane in peristaltiko.

V praksi so motnje v prebavilih najštevilnejše med vsemi boleznimi naše domače živine. Pojavljajo se kot samostojne ali kot posledica mnogih drugih, posebno kužnih bolezni. Skoro vedno se k tem motnjam pridruži obolenje želodčno-črevesne flore, kar povzroča prekomerno kipenje ogljikovih hidratov in gnilobo beljakovin. Če črevesa te pokvarjene snovi vsrkava, se pojavi autointoksikacija (samozastrupljenje).

Najnavadnejši vzrok bolezni želodca in črevesja je krma. Tudi zdrava in dobra krma, če ni pravilno sestavljena, povzroča lahko motnje v prebavi. Glavni sestavni del hrane, t.j. beljakovine, ogljikovi hidrati, maščobe, mineralne snovi, vitamini in voda morajo biti v njej sorazmerno zastopani. Nepravilno pripravljane in krmiljene kakor tudi prevelika množina zdrave krme, povzroča motnje. Z druge strani so vzrok bolezni razni strupi, strupene rastline, paraziti ter bakterije in glivice, ki so se razmnožile po krmi.

Dogodi se, da oboli v hlevu samo ena ali le nekaj glav živine, čeprav je bila vsa enako krmiljena. Vzrok temu išči v količini in kakovosti krme ali pa tudi v tem, da so nekatere živali občutljivejše za nekatere vrste snovi in povzročajo motnje v prebavi, če jim pokladamo v preveliki množini (podobno urtikarija pri človeku).

Mnogokrat zadostuje, da požre žival malo sena, ki je splesnelo v kakem kotu senika in že oboli. Nevarni so tudi ostanki tovarniških izdelkov, kakor pive, olja, sladkorja itd., če niso pravilno priprav-

ljeni ali dobro obranjeni. Na tovarniške ostanke se mora želodec postopoma privaditi. Močnatih izdelkov ne smemo dajati živini; v prevelikih množinah, ker jih nenavajeni želodec le težko prebavlja. Zelo pogosto opažamo motnje v prebavi spomladi ali jeseni, ko prehaja živina od suhe na zeleno krmo ali obratno. Prehod mora biti postopen.

Močnati ali podobni izdelki, katerih živina ne prežvekuje, odhajajo skoro naravnost v želodec. Če so pokvarjeni ali zastrupljeni, pa opazimo znake bolezni že nekaj ur po krmiljenju. Rastlinska krma ostane v predželodcih mnogo časa zaradi razkrajanja in če ni pravilna, povzroča bolezen šele v enem ali dveh dneh. Izjemo pri tem delajo zelene rastline, ki prično kipeti takoj po krmiljenju in razvijajo velike množine raznih plinov (napenjanje po zeleni detelji).

Bistveni znaki bolezni želodca in črevesja so pri boleznih želodca naslednji: pomanjkanje teka, pri boleznih tenkega črevesa je blato trdo in hrana neprebavljena, pri nepravilnem delovanju debelega črevesa je blato mehko ali tekoče (grizo). Ker pa navadno hkrati oboli večina ali vsi deli prebavil, se tudi omenjeni znaki pomešano javljajo. Le v redkih primerih se bolezen omeji na en del prebavnega kanala.

Dr. M. Legiša

PRIPRAVIMO CEPIČE

Sedaj v februarju je najboljši čas za nabiranje sadnih in trtnih cepičev. Zelo pogojevano je, odlašati s tem delom do cepljenja. Cepiči, ki jih nabere mo tik pred cepljenjem, so tedaj že močno sočni. Zaradi tega poženejo taki cepiči zelo naglo, še prej, kakor so se prijeli, in posledica takega ravnjanja je, da se cepiči posuše. Drugače je to pri cepičih, ki jih nabere mo nekaj tednov pred cepljenjem. Taki cepiči še niso v soku in poženejo kasneje, šele tedaj, ko so se prijeli.

Cepiče nabiramo le od plemenitih in dobrih vrst. Zlasti moramo to upoštevati pri nabiranju cepičev v vinogradu. Ni dovolj, da upoštevamo samo vrsto sadnega drevesa ali trte, od katere vzamemo cepiče ampak vedeti moramo, kako dotična trta ali drevo rodi. Tega pa ne vidimo v tej dobi. Zato si pa moramo zabeležiti še pred trgatvijo take trte z vidnim znakom. Najbolje je, da pobelimo kole takih

trt z apnenim beležem. V sadovnjaku navadno tega ni treba, ker pri majhnem številu dreves navadno na pamet vemo, katero drevo je rodovito in katero ne. Pregovor pravi: «Kakršna mati, taka hčila», kar velja tudi za drevo in trto. Zato, trto rejci in sadjereji, upoštevajte to dejstvo in režite cepiče samo od rodovitnih trt in dreves. Nekateri režejo cepiče tudi od mladih dreves, ki niso nikdar še rodila. To je napačno, ker za drevesa, ki še niso rodila, ne moremo vedeti, kakšno rodovitnost bodo imela. Isto velja seveda tudi za trte.

Zarezane cepiče zvežemo v snope in jih opremimo z leseno trčico, na katero zabeležimo s črnilnim svinčnikom vrsto. Cepiče, zvezane v snope, hranimo do uporabe v hladni kleti, zakopane do polovice v vlažnem pesku. Na ta način ohranimo lahko cepiče do zgodnje spomladi, ne da bi se posušili ali pognali.

Čitajte
in
širite

MARIE MAJEROVA

ROMAN



Najlepši svet

Vedel je, zakaj podi sestri. Ni ju mogel potrebovati pri načrtih, s katerimi se je ukvarjal. Tu je bila potrebna pomoč popolnoma drugih ljudi. Ni mogel niti skriti ceselja, da je oče umrl, a najrajši bi ga bil dal odpeljati v mrtvašnico takoj drugi dan, da bi mogel čimprej začeti z izpremembami, od katerih je toliko pričakoval. Imel je samo eno roko, a ta je bila trdna in močna za tri. V nekaj tednih so prišli naročeni stroji. Vsi zdarji, kolikor jih je ostalo v vasi in okolici, šepavi, polslepi, grbavi, so postavljali dimnik, kmetje so vozili krompir v mlin ponoči, skrivaj na vozeh, kočarji na samokolnicah, javno v vagonih pa je prihajal krompir od drugod, bil je baje zmuznjen in nagnit in zatorej neuporaben za prodajo po predpisani nizki ceni. Iz takšnega krompirja so izdelovali povsod v sušilnicah, terilnicah in mlinih krompirjevo moko, ki je bila bela ko sneg, nekoliko ponarejena in je šla za drug denar v messto, kjer se je sodrga pulila zanjo.

Jaruš pa je držal besedo, pomagal je ne samo s poroštvo, marveč tudi z denarjem. V hlevu so spet stali lepi konji, ki jih ni nihče rekviriral, je mukala rejena živina a mlinarski pomočnik je postal nadzornik nad gručo žensk, ki so bile zaposlene v tovarni za krompirjevo moko. Šele zdaj je pomočnik razumel Antona in se je seveda takoj postavil na njegovo strans novi gospod tovarnar ni imel zvestejšega čuvarja svojega imetka. Vzel je na delo tudi Kaftanovo Betko, toda ji je ukazal, naj ne hodi preveč pod nos Antonu, ker bi se utegnilo to slabo izteči zanjo. Beta je bila nejevoljna, a je poslušala, ker ta zaposlitev v rednih in določenim urah ji je dovoljevala, da se je lahko vsaj zvečer ukvarjala s svojim otrokom. Kot hišna postrežnica se je včasih zamudila do noči.

Anton se ni menil za delavke in to je bila njena sreča. Sicer bi jo bil težko trpel v svoji bližini iz strahu, da si ne bi lastila kakšnih posebnih pravic. Tudi izplačevanje je prepustil pomočniku, ki mu je prinesel na veliki poli vse sešteto do vinarja. Sam se je naslajal s pogledom na stroje, ki so bili od nekdanj njegova ljubezen.

Končno jih je imel tu, e sijajne mehanizme, ki so opravljali delo za človeka, nadomestovali

tako čudovite njegove roke, noge, daleč presega-li točnost njegovih gibov, spretnost rok, izpremi-njali okornost v gladko eleganco in niso potrebo-vali ne plačila ne kruha ne oddiha ter so lahko te-kli dan in noč, če so jim znali streči.

Njihovo enakomerno ropotanje ga je dvigalo, v njihovem zategnem oddihavanju je imel pose-ben užitek. Piščalke, ki so naznanjale začetek in konec njihovega dela, so vplivale nanj kakor klic rednega otroka.

Stroji so bili davno Antonovo hrepenenje. Še ko je bil oče živ, je hotel dvigniti mlin in je mam-il očeta sprividom denarja, ki se bo s stroji usul kakor dež z oblakom. Že davno je hotel vpreči v vajeji svojih koristi eno od tistih čudežnih sil, ki poganjajo svet naprej, elektriko, paro, imel je v načrtu dobiti denar s prodajo polja. Zlasti ga je mrzela ledina pod gozdom, ki je bila zagózdna med tuja zemljišča in dobra samo za šolske izlete. Počasno, zaostalo delo v mlinu in pomanjkanje podjetnosti ga je dražilo, razlagal je, svetoval, zahteval Bilanski, ki ga je najprej molče poslušal, je nato vzrojil in jezno kriknil:

»Prodaj polje, prodaj očeta, prodaj mamu in kupi si stroj.«

Strgal je z zida bič, hoteč pokazati s tem sa-mo svojo nejevoljo, ker se vendar ni upal udariti dolgina.

Tako mu ni ostalo drugega, kakor čakati na očetovo smrt. Da bi se sam česa lotil, ni mogel misliti, ker je bil brez roke in brez vinarja. Bilan-ski se je iz nekega nejasnega nagiba oklepal zem-lje, ki je bila po njegovih zakonih edina poštena hraniteljica, ter zavračal stroje kot nekaj slabega in kvarnega za človeka.

Anton pa jih je znal dobro izkoristiti. Prišel je na to, da je lepo živeti brez dela. Vojna ko-njunktura se je sijajno razvila, zato mu je bilo skoraj žal, ko je slišal, da se fronte rušijo prav v času, ko je bil krompir pridelan in je bil najugod-nejši čas za dobro kupčijo. Ko je prišlo do pre-vrata, pa se je umiril, videč, da je pretekel mesec, dva, in se draginja živil ni zmanjšala ter da je na-čin dela in proizvodnje ostal isti. Postal je delni-čar sladkorne tovarne, pri občinskih volitvah je bil izvoljen v občinski svet kot zastopnik vojnih

oškodovancev in postal član okrajnega odbora, kar mu je prineslo razširjenje stikov, in vsakdo, kdor ga je potreboval, mu je rad ustregel. Ko pa predelovanje krompirjeve moke ni več neslo, je prodal stroje v Jugoslavijo in opremil mlin z naj-modernejšimi stroji ter izkoristil vse tehnične no-vosti.

Z Jarušem sta se vselej naglo in točno dogo-vorila. Molče sta ustanovila pridobitno družbo za izkoriščanje za vsako ceno. Jaruš je tugal pri An-tonu del svojega kapitala ne morda iz sorodniške ljubezni, ampak zato ker je slutil v njem vse last-nosti, ki so se pozneje tako sijajno pokazale. Kad-ar je bil v dvomih pri svojih podjetjih, se je po-svetoval z njim, ker je imel Anton dober voh, kdaj se kaj posreči, kdaj ne. Tako je svetoval Ja-rušu, naj kupi veleposestvo v dve uri oddaljeni vasi, katerega lastnik se je uničil z vojnimi poso-jili. To posestvo je imelo v kratkem času deset-krat večjo ceno kakor takrat, ko ga je kupil. Za časa slovaške vojne je Jaruš izstopil iz Sokola, da ga ne bi mogli prisiliti braniti domovine proti madžarskemu vpadu v smislu odborovega razgla-sa. Škvorsko domačijo in mesarijo je dal v najem, in ker se je njegov komisijonarski urad razšel skoraj istočasno s koncem vojne, se je preselil na ve-lepostvo.

Med praškimi in vaškimi sorodniki je nasto-pil po pogrebu dolg molk.

Vlak, s katerim sta se Lenka in Marija peljali domov pomladnega dne, čigar vreme se je na ve-čer spremenilo v pljuskavico, je bil nabit poln ljudi z nahrbtniki in vrečami, s katerimi so si Pra-žani dopolnjevali javno preskrbo. Sestri sta s te-žavo našli mesto na stopnicah, med vožnjo sta prelezli barikado vreč in prebili vso pot na va-gonskem mostiču. Lenka je sedela na vreči oglja, ki si ga je nekdo peljal v Prago ne glede na dalja-vo in težavo dostave.

Vožnja je bila polna dogodkov. V vlak je pri-šla vojaška policija ter pregledala vojake in može v civilnih oblekah, nekaj sumljivih oseb je skoči-lo med vožnjo iz vlaka in zbežalo po polju. Potem se je vlak ustavil sredi polja, ker so nenadoma za-pazili, da pušča bencinska cisterna, ki je bila pri-peta med tovornimi vagoni A ni tekel bencin, ki je bil namenjen v Nemčijo, marveč se je usipala v tankem curku zlata pšenica. Ko se je to razve-delo, so ljudje skakali z vlaka, lezli pod vozove, ter nastavljali žepe, čepice, vrečice in torbe. Na-posled je vlak z veliko zamudo prispel v Prago. Na kolodvoru se je pričela nova prevara javnega reda: tu sta stala dva uslužbenca, ki sta po najno-vejši, en dan stari naredbi prežala na mleko in v mačji modrosti praznila zaplenjene steklenice in kangle v eno edino veliko kad.

Lenka se je po poti nadihala mrzlega zraka, ki ga njena dihala niso prenesla brez posledic, in je obležala. Medtem ko sta bili doma, je Mariji uspelo pregovoriti Lenko, da ne pojde več v laza-ret. Tiha Marija se je zelo veselila svojega uspe-ha. Kajpak ni vedela, da ima Lenka nov načrt.

Slovenska knjižna setev in žetev

(Nadaljevanje z 8. str.)

oder» pa bo skrbela za igre naših lutkovnih gledališč.

Cankarjeva založba

pripravlja za leto 1949 prav tako bo-gat program. Predvsem bo letos za-ložba nadaljevala z izdajanjem kla-sičnih del marksizma in leninizma, ki jih še nimamo v slovenskem prevodu ali pa so ti prevodi že zastareli, knji-gal pa razprodane. Izdajanje tovrstnih knjig predstavlja torej osnovno nalo-go te založbe tudi v novem letu. Med temi deli bo izšlo tudi Marx - Eng-elsovo izbrano delo v dveh knjigah, Leninovo izbrano delo v štirih zvez-kih, znano delo Marxa: «Beda filo-zofij», Stalinovo delo: «Marxizem in nacionalno - kolonialno vprašanje» ter še druga dela. Krajše razprave mar-xizma in leninizma, (med njimi: Sta-lin: «O vprašanju agrarne politike v ZSSR», Engels: «Konsept kapitala», Lenin: «Agrarno vprašanje v Rusiji», Lenin: «Socializem in religija» bodo izhajale v t. im. Mali knjižnici marxiz-ma in leninizma. V posebni Ekonom-sko - filozofski knjižnici bo tudi iz-šla vrsta zanimivih del.

Cankarjeva založba pripravlja za leto 1949 II. del Titove knjige: «Gra-ditev nove Jugoslavije», Kidričevo de-lo: «Gospodarski problemi FLRJ» ter zbirko govorov oz. člankov B. Zher-ja, M. Marinka in V. Molotova.

Poleg literarno kritičnih člankov (Marx - Engels: «O literaturi», M. Gorki: «V literaturi»), Zogovič: «Na po-

prišču) bo Cankarjeva založba v no-vem letu izdala vrsto leposlovnih del. Omenimo samo nekatera, tako roman Gorkega «Življenje Matveja Kožemja-kin» ter istega pisca: «Življenje Kli-ma Sangina» v štirih knjigah. Od jugoslovanskih piscev so v programu Colakovič z «Zapiski iz narodnoosvo-bodilne borbe» (II del) ter hrvatski pisatelj Cesarec z Izbranimi novelami. Iz sovjetske literature bo prevedenih nekaj romanov, ki so doživeli velik uspeh in so posebno zanimivi, med njimi roman «Sreča», ki ga je napi-sal Pavlenko, Tinjanova roman «De-kabrist Kihelbeker» ter Veršigorovo delo: «Ljudje čiste vesti».

Slovenska narodna zavednost v Slovenski Benečiji

(Nadaljevanje z 8. str.)

leti 1901 v Viskoršo v Tarčentskem okraju D. M. Pascolo, gimnazijski profesor iz Jelisaved grada v Ukrajini čigar oče je bil iz te vasi. Prav v istem času, ko se je tam mudil sloveči slavist prof. Baudouin de Courtenay. Razum-ljivo, da so taki stiki koristili stvarj narodnostnega prebujanja. Čeprav so italijanske oblasti ustanovile učiteljske v Sv. Petru, to je v središču beneškega ozem-lja, pa potujčevanje vendar ni na-glo napredovalo. Statistike nam povedo da so Benečani dobro prestali najtežji preizkušnji.

Ko je prišel fašizem na oblast, je takoj začel raznarodovalno po-litiko v novo pridobljenih pokra-jinah in kar je še slovenskega

prosvetnega delovanja bilo, ga je uničila že prej omenjena odredba iz leta 1934. To je bil izredno hud udarec, ki pa so ga beneški Slo-venci kljub vsej strogosti izvajaj-na dobro preboleli kar je prišlo do izraza v dnevih narodno osvobodilne borbe, ki je zajela tudi beneške Slovence.

Tukaj začne novo poglavje v prebujanju narodnostne zavesti beneških Slovencev.

Mladenci, ki so jih fašistične oblasti mobilizirale v vojaške, so postajali za fašistično Italijo ma-lo zanesljivi, kajti že leta 1939. so se začele pojavljati med njimi narodno osvobodilne težnje. Ob-lasti so pošiljale beneške mlade-niče zato v notranjost dežele in na otoke. Medtem so se začele po beneški zemlji pojavljati prve skupine slovenskih partizanov na pogorju Matajurja na Crnem vr-hu, na Landarski planoti in dru-god. Ljudstvo je partizane podpi-ralo sprva boječe, pozneje vedno bolj. Domačini so mrko gledali na one mladeniče, ki so prihajali na vojaški dopust in ki niso ho-teli to priliko izrabiti za prehod k partizanom. Govorili so jim: «Kaj čakata, da ne gresta tu u bošk ali u goré».

Sovražili so celo take, ki so preveč spoštovali svoje vojaške dolžnosti. Po 8. septembru 1943 so se domači partizani in številne družine, naklonjene partizanske-mu gibanju, združile s partizan-skimi enotami, ki so prišle pre-ko meje in tako ustanovili nove partizanske enote, ki so na široko

razvile svoje delovanje. Vkoraka-le so v Cedad in osvobodile vso Benečijo. Odslej je začela krvava borba proti nacifašistom. V letu 1944 so beneško slovenske edini-ce šteje že več bataljonov s šta-bom. Vzpredno z borbo so se že pojavljale slovenske šole in v cerkve se je javno vrnila sloven-ščina.

Mnogi partizani so po vojni o-stali v Jugoslovanski armadi, v kateri so dosegli tudi oficirske položaje, nekateri so se vrnili k svojem, nekateri pa so zopet šli za delom v novo domovino, kjer so ga tudi dobili. Nekaj mladine je šlo študirat v Gorco ali v Ljubljano in ta bo pozneje izpol-njevala vrzel, ki je ostala v nji-hovem bistvu po tolikih letih raz-narodovanja. Tako se je spreme-nil položaj po končani drugi voj-ni in sem, ki so ga med beneškimi Slovenci zasejali partizan-ski borci in osvobodilno gibanje, je vzklilo in daje danes lepe sa-dove.

Brez dvoma bi bili ti sadovi drugačni, večji, če bi znala seda-nja italijanska vlada spoštovati svoje obljube in osnovne narod-nostne pravice beneških Sloven-cev in če ne bi podpirala moč-no živeče fašistične tendence, ka-terih nosilci so tako imenovane «Tri kolonistične bande», ki tero-rizirajo beneške Slovence in ovi-rajo njih samostojno politično in kulturno življenje.

Demokratska fronta Slovencev, ki je politična, kulturna in sploh vsestranska zastopnica slovenske

narodnostne manjšine v Italiji in torej tudi beneških Slovencev, ima sedaj v vsaki beneški va-sici pristaše in odbore. Ki zbi-rajjo okrog sebe vse zavedne in na borbo pripravljene domačine, z njimi pretresa važna narod-nostna in politična vprašanja, med katerimi zavzema važno me-sto vprašanje šolstva. Ljudstvo namreč vse močneje zahteva šole v svoje jeziku in je v tej svoji želji neupogljivo. Prav v teh dneh je demokratska fronta Slovencev za Slovensko Benečijo poslala k videmskemu prefektu delegacijo, ki je predložila probleme beneških Slovencev in zahtevala nji-hovo rešitev. Ta delegacija je zahtevala, da se odpro slovenske ljudske šole, do katerih ima ljudstvo pravico po mirovni po-godbi in po italijanski ustavi. Dokler nove šole ne bodo iz teh-ničnih razlogov dokončana, pa naj se slovenskemu prebivalstvu da možnost, da si ustanovijo te-čajje v slovenskem jeziku. Dele-gacija je zahtevala zastopstvo be-neških Slovencev v vseh javnih ustanovah in tudi v političnih. Delegati so prefektu povedali, da se čuti slovensko ljudstvo v Be-nečiji prikrajšano svojih najo-snovnejših pravic in so pripom-nili, da se bodo znali obrniti tudi drugam, če ne bodo njihove zah-teve zadovoljivo rešili.

Borba v Benečiji se nadaljuje. Nadaljuje se zato, da ne bi kri-neštetih borcev za svobodo Be-neške Slovenije bila prelita zaman.

UMETNOST. PROSVETA

SHPZ IN ZAŠČITNIKI SLOVENSKE KULTURE

Današnji položaj našega prosvetnega dela je z ustanovitvijo nekakšnega odbora za zaščito slovenske kulture postavil naše prosvetno delo pred novo preizkušnjo, kajti v tem odboru delajo ljudje, ki jim slovenska kultura ni pri srcu in ki zasledujejo samo svoje razbijaške cilje. Če je med temi "zaščitniki" kak redek človek, ki je z ljubeznivo pomagal obnavljati našo kulturo po osvoboditvi, je zdaj to svojo preteklost zatajil in onečastil ter slepo sledi direktivam brezvestnih ljudi in se zato prav gotovo nima pravice imenovati "zaščitnik" slovenske kulture.

Z nairazličnejšimi klevetami je poskušal Vidali odtrgati demokratične množice Trsta od Jugoslavije, da bi jih potem končno preusmeril po svojih željah in po željah tistih, ki stoje za njegovim hrbtom. Da bi bila odcepitev od Jugoslavije popolnejša, so smatrali za potrebno, da pri slovenskih množicah ubijajo tudi zavest kulturne skupnosti slovenskim narodom v Sloveniji. Zagnali so se proti živim kulturnim stikom, ki jih goje naši pevski zbori ter so izjavljali po resoluciji IU, da slovenska kultura v Jugoslaviji ne more biti več napredna. To smešno trditve pa je mogoče vsak dan sproti demantirati, ker slovenska kultura nadaljuje svojo pot, na katero se je dokončno podala med narodno osvobodilno borbo.

Ob prirejanju Koroških večerov, ki jih je organizirala SHPZ, so se zagnali tudi proti naši enotnosti in solidarnosti s Slovensko Koroško in so naše zanimanje za ta del slovenskega naroda proglasili za jugoslovanski nacionalizem in imperializem. Sedaj pa so seveda obmolknili, ko je SZ krepko podprla jugoslovansko tezo o Slovenski Koroški. Ker ne morejo resno prigovarjati niti orientaciji slovenske kulture, kakor tudi ne izvajanju programa SHPZ, uporabljajo tudi v boju za prosvetna društva enake metode kakor v političnih in drugih masovnih organizacijah, kjer jim je edino orožje nasilje, teroriziranje in klevete. S tem si nalagajo veliko odgovornost za zastoj v kulturnem delu.

KULTURNE drobtine

Moskovski «Malj teater» je eno najstarejših ruskih gledališč. Letos bo praznovalo 25-letnico svojega obstoja ter bo v jubilejnem letu igralo Puškinovo «Kapitanovo hči», Gogoljevo «Rivizorja» in dramo Victorja Hugoja.

V proslavo zgodovinskega dne združitve delavskega razreda na Poljskem, je glavni svet zveze poljskih književnikov razpisal natečaj za roman, povezan s problemom ujedinjenja delavskega razreda. Pijatelj imajo popolno svobodo pri svojem delu, tako pri izbiri oblike kakor vsebine. Zveza poljskih književnikov se obvezuje, da bo izdala vsa nagrajena dela.

V Burgasu v Bolgariji bodo postavili spomenik poljskemu pesniku Adamu Mickiewiczu.

Na Karlovi univerzi v Pragi so priredili svečano akademijo na čast 25letnice znanstvenega delovanja poljskega profesorja Marijana Sykowskega. Govorniki so poudarili predvsem njegove zasluge za zблиžanje češkega in poljskega naroda.

ki je nastal v nekaterih društvih. Prav tako nosijo odgovornost za to, da je v nekaterih dvorinah onemogočeno nastopanje SNG.

Slovensko ljudstvo, ki je bilo dolga dolgo oročano svojega kulturnega življenja zaradi fašističnega pritiska, odklanja ovire, ki jih stavi vidaljevtvo na pot kulturnemu razvoju in kulturni povezavi z matičnim narodom. Odločno se bo uprlo vsakemu razbijanju, četudi si to nadeva masko nekega kulturnega dela pod vodstvom nekakšnega od-

bora za zaščito slovenske kulture. Ta odbor nikakor ne more niti po svojih organizacijskih sposobnostih niti po kulturnih delavcih nadomestiti Slovensko hrvaške prosvetne zveze, okoli katere se zbirajo vsi oni, ki jim je pri srcu naše kulturno življenje, vsi tisti, ki k naši kulturni rasti lahko nekaj doprinesejo, in kar je še najbolj glavno, v Slovensko hrvaško prosvetno zvezo gledajo z zaupanjem vsi naši slovenski ljudje, ki čutijo potrebo po slovenski prosveti in kulturi.

PROSVETA med ljudstvom

SHPZ je organizirala vrsto Prešernovih proslav. Najodličnejše je uspela osrednja svečanost v Skednju, ki je bila po kvaliteti programa dokaz, da zasleduje SHPZ resnično prave kulturne cilje, po obisku pa dokaz, da naši Slovenci cenijo Prešerna in njegovo pesem, ter da so željni lepe, globoke besede. O proslavi v Skednju smo obširneje že pisali.

3.II. je bila proslava v Sempolaju. 8.II. pa v Gropadi. Gropajci so napolnili dvorano in sledili predavanju prof. Benuliča, ki je govoril o pomenu Prešerna za razvoj Slovencev. Po govoru so nastopili kot recitatorji pionirji, ki so deklamirali več Prešernovih poezij, med njimi celo «Uvod h Krstu pri Savici». Fantje s Krasa so zapeli več pesmi na Prešernovo besedilo, kot solista pa sta nastopila Dušan Pertot in Karel Boštjančič.

Prešernove proslave so bile tudi na Proseku in Kontovelu ter v Rocolu.

Mladina v Dijaškem domu pa je pripravila svoj spominski večer, na katerem je nastopil dijaški pevski zbor, ki ga letos vodi Venturini in ki je že na svojem prvem nastopu pokazal uspeh. Tov. Furlani je izvečal mali orkester, ki je prijetno presenetil poslušalce. Govor in recitacije so tudi izpolnili dijaki, medtem ko sta s pevskega točkami sodelovala Rožica Kozem in Dušan Pertot.

Pretekli teden je priredil koncert Komorni zbor, ki je pod vodstvom dirigenta in skladatelja Ubalda Vrabea prikazal razvoj slovenske pesmi od Jakoba Gallusa-Petelina preko vseh znamenitih skladateljev do najmodernejših. Vsako pesem je dirigent razložil, da so mladi poslušalci laže sledili in tudi razvoj slovenske pesmi razumeli.

Operna šola je v zadnjem času priredila več uspešnih nastopov in tako približala našim ljudem ne le narodno, temveč tudi umetno pesem od samospevov do opernih arij.

O nastopu Operne šole na Opčinah smo v našem listu že pisali. Temu je sledil nastop v Skednju, nato pa na Kontovelu. Med solisti se je zopet odlikovala sopranistka Rožica Kozem, poslušalca pa je navdušil Komorni zbor pod vodstvom Ubalda Vrabea.

Kakor ima rado naše ljudstvo lepo pesem, tako so naši malčki navdušeni nad lutkami. Če vidijo režiserja lutkovnega teatra, Marija Maršiča - seveda ga skoro vsi poznajo, pa kar za njim: «Pripeljite vendar Pavliho k nam!»

Letošnje leto so lutke za otvoritev nastopile takrat, ko je prišel Dedek Mraz na obisk k našim otrokom, potem pa so romale po vaseh in prav gotovo odnesle rekord v svoji delavnosti. Nastopile so v Plavjah, Mačkovljah, Rocolu, Konknelu, v krožku Redivo, v Barkovljah in drugod. Malčki so se kar trli, kdo bo stal bliže odru, da ne bo prešli niti ene besede, ki jim jo bo povedal Pavliha in njegova družina. Pa ne samo otroci, tudi odrasli pridejo z njimi, da se vžive v te male modrijane, ki s svojim nastopom vzgajajo mladino.

Poleg tega so imeli otroci v zadnjem času veliko novo doživetje. SNG jim je pripravilo igro Surinove «Dedek Mraz» in gostovalo z njo po tržaški okolici, pripravljala pa se, da razveseli tudi otroke v coni B. Zato bodo igralci gostovali v petek 18. t.m., v Pučah ob 14 uri, v Marezigah v soboto 12. t.m. tudi ob 14 uri ter v nedeljo v Piranu 20. t.m. ob 15 uri. Poleg mladinske igre bodo igrali zvečer po teh krajih tudi Gogoljevo «Zenitev»

Slikarska razstava v Kopru

Istrski Slovenci so začeli proslavo 100 letnice Prešernove smrti z razstavo likovnih umetnikov vsega Tržaškega ozemlja v Kopru dne 5 februarja v dvorani Mestnega muzeja s skromno svečanostjo, ob prisotnosti zastopnikov ljudske oblasti.

Razstavilo je osem slovenskih umetnikov s tega ozemlja, največ prav iz Trsta, štiri in dvajset izvirnih umetnin, po veliki večini prvič razstavljenih. Imena slikarjev: Birska Viktor, Cesar Jože, Grom Bogdan, Robert Hlavaty, Avrelj Lukežič, Rudolf Saksida, Lojze Spacal in Ernest Vogrič, po večjem že dobro znana naši kulturni javnosti,

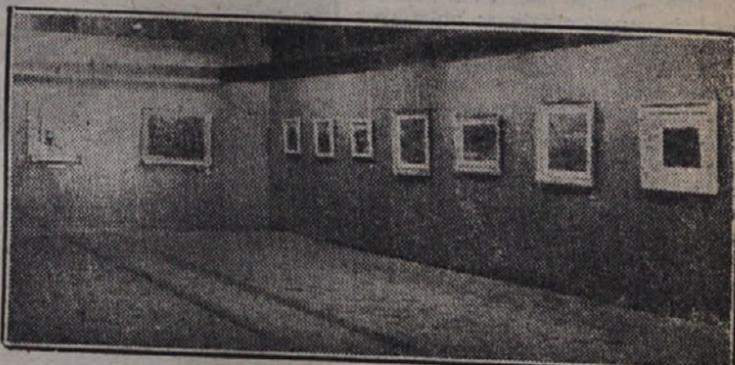
so že jamstvo za visoko umetniško raven te prireditve.

Upravičeno je vzbudila ta umetnostna razstava veliko pozornost, zanimanje in - diskusije. Pravim upravičeno pozornost, saj je to nedvomno ena najkvalitetnejših umetniških manifestacij našega ozemlja. Mnoga so izvirna umetniška dela, stvaritve klenih svojiskih osebnosti povezanih v slovenski kulturni krog Trda, razrvana naša kraška zemlja in razbitchano življenje našega ljudstva ob morju Tržaškega zaliva diha iz mračnih in vedrih platen, iz črno-belih risb ter pričajo o žilavosti in borbeni vztrajnosti našega ljudstva, ki ga vsi navali, pritiski in vplivi niso mogli odtujiti samemu sebi.

Z. J.



Saksida: Obnova



Pogled v razstavno dvorano v Kopru

SPOMINSKA RAZSTAVA umetnin Alberta Sirka v Scorpione

SHPZ je privedila spominsko razstavo del tržaškega slikarja Alberta Sirka v umetniškem paviljonu «Scorpione». V torek 15 t.m. je bila otvoritev, ki je bila povezana s spominsko svečanostjo pokojnika. Razstavo je otvoril slikar Lojze s svojimi deli utri pot v širok krog ljubiteljev umetnosti. Spominska razstava Alberta Sirka je odprta vsak vsak dan in za služi, da jo vsakdo obiše.

Na filmskem festivalu sovjetskih filmov v Avstriji je dosegel največji uspeh film Vaška učiteljica.

Berite lepe knjige

(II. seznam)

Franc Levstik: «Zbrano delo» I. knjiga (Franjine pesmi-Prvi časi-Pesmi 1854) ppl	L. 440.—
Boris Zitkov: «Kaj sem videl», ppl	» 330.—
Valentin Katajev: «Blešči se jadro mi samotno», ppl	» 240.—
Aleš Strojnik: «Knjiga o letalstvu», ppl	» 470.—
M. Gorki: «Moje univerze», ppl	» 210.—
C. A. Korpak: «Od Putivlja do Karpatov», br	» 150.—
Veretennikov: «Volodja Uljanov», br	» 65.—
Mark Twain: «Pustolovščine Huckleberrija Finna»	» 300.—

Dobite jih v slovenskih knjigarnah v TRSTU in GORICI

Spacal, ki je pozdravil sorodnike, posebno še ženo pokojnega umetnika Sirka, predstavnike kulturnih ustanov in tiska.

Nato je prof. Jelincič govoril o življenju in delu pokojnika, ki si je kot žrtev fašizma moral iskati nov dom v Jugoslaviji ter bil od tam ponovno pregnan od nacistov v Srbijo, kjer je živel do osvoboditve, ko se je vrnil v Trst in delal skoro do svoje smrti.

Kakor je bil vever njegov značaj, tako je bila tudi vedra njegova umetnost. Ljubil je jasno nebo, sinje morje in sonce, zato so tudi njegove umetnine tako polne sonca, zato je tudi najraje slikal kraje ob morju in morje samo ter južne predele Jugoslavije, Makedonijo, Ohridsko jezero in podobno.

Risal je v vseh mogočih tehnikah, enostavno, realistično ter si

"RAZGLEDI"

Izšla je prva številka tretjega letnika «Razgledov», ki je posvečena spomenu Franceta Prešerna. Poleg uvodnika «Zedinil rod slovenske celega» je dr. Andrej Budal pisal o «Italijanskih prevodih iz Prešerna», Miroslav Ravbar pa «Antični elementi v Prešernovem pesništvu». Boris Pahor je prispeval črtico iz življenja otroka iz tržaške okolice.

Med poročili najdemo kritiko premiere «Hlapeva», dalje o razpravah «Volitve v Trstu», ki je izšla v Zgodovinskem časopisu v Ljubljani, o našem glasbenem življenju itd. Revija ima tri umetniške priloge: sliko Božidarja Jakca Prešeren okoli leta 1385 ter Bogdana Groma Mlekarič in Kraška pokrajina. «Razgled» lahko naročite pri upravi. Trst Ruggero Manna 29.

V Oliverjevem HAMLETU

je zaživel Shakespeare

V teh dneh igrajo v Trstu film «Hamlet», ki je prejel lansko leto na filmskem festivalu v Benetkah prvo nagrado.

Hamlet, tragedija v petih dejanjih, pisana v verzih in prozi je delo Angleža Wilhelma Shakespeara, največjega svetovnega dramatika vseh časov. 350 let je preteklo, odkar so na odru prvič vprizorili Hamleta in o malokateri drami lahko rečemo, da se je o njej toliko govorilo in pisalo kot vprav o Hamletu. Odkod ta popularnost? Odkod, je dejal angleški kritik Hazlitt, aker Hamlet smo mi, oziroma želimo da bi bili. Ni čudna torej, če so od nastanka filmske umetnosti do danes mnogi režiserji različnih dežel skušali prikazati Hamleta na platnu. Vendar pa vseh dosedanjih poskusov še zdaleka ne moremo primerjati s filmom, ki ga je ustvaril Lawrence Olivier, znameniti angleški režiser in igralec.

Iz vsega filma čutimo, da je Olivier skušal prikazati Hamleta najbolj tako, kakor bi ga bil prikazal Shakespeare, če bi razpolagal z današnjimi filmskimi izraznimi sredstvi; hotel ga je torej najbolj verno približati najširšim krogom ljudi.

Grad Elsinor, v katerem se odigrava tragedija danskega princa Hamleta ni Shakespeareov Elsinor, ki kaže vpliv renesančnega sloga, pač pa srednjeveški škotski grad, s čimer je režiser skušal poudariti, da je Shakespeare mislil na razmeje na Škotskem, ko je omenjal Dansko. Film ni zasidran v določeni dobi, kajti režiser je hotel postaviti dejanje izven časa, kakor se tudi človeški problemi, ki se v drami tesno vrstijo, ne omejujejo na določen čas, ampak so večni...

Mogočni grad, ki napravlja s svojimi nešteti dolgi hodniki in stopnicami, prostranimi dvoranami ter oboki vtis labirinta, omogoča dejanju dinamičen razvoj. Mrak in tesnoba grajskega okolja pa se kar najbolj ujemata s skrivnostno tragedijo kraljeve rodbine.

Ceprav je moral režiser zaradi dolžine filma precej teksta izpustiti, je vendar storil to tako spretno, da smo imeli priliko slišati vsaj večino Shakespeareovih čudovitih verzov, ki jih izreka Hamlet. Sploh je interpretacija od začetka do konca izredna.

Važno je, da nam režiser poudari tudi stranski scenam, s čimer prikaže dajanje bolj realistično; svedo so nekatere scene na škodo celotnega vtisa tudi morale izpusti, vendar pa je to pri filmu včasih nujno. Tudi n scena s prikaznijo morda povsem posrečena, zlasti ne, ker so spričo zamolklega šuma, ki prikazen spremlja, besede nekoliko nejasne, toda vse pomanskljivosti, ki jih v filmu zasledimo so le droben kamen v mogočni stavbi lepote, ki jo film predstavlja, kajti še nikdar nismo na platnu videli toliko in tako čudovitih scen: omenimo naj samo prvo srečanje Hamleta in Ofelije ali scena, ko Ofelija za trenutek zastane, ko zagleda Hamleta na koncu dolgega hodnika, ali Hamlet na terasi, ko izgovarja znane besede: Biti, ali ne biti... Ali Hamlet v razgovoru z grobarjem,

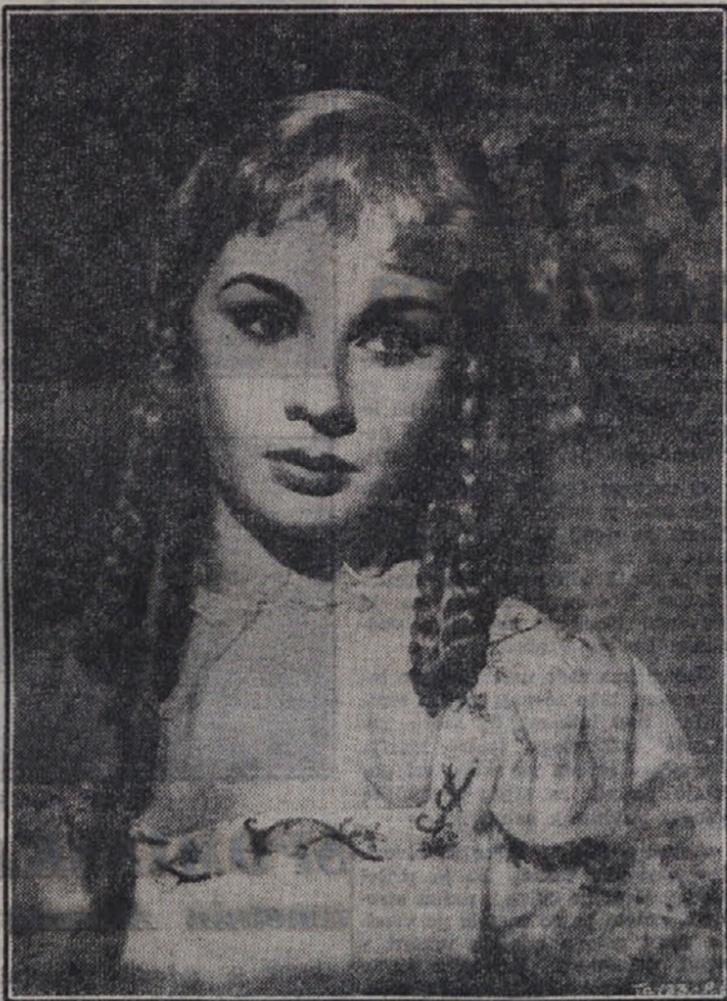
dalje v sliki pred dvobojem ko pride ta po stopnicah Hamlet in Horacij ter se v ozadju pokaže kraljevski par s spremstvom; nekako višek pa predstavlja dvoboj med Hamletom in Laertom. Film se zaključuje s svečanim sprevedom, v katerem odnesejo Hamletovo truplo na tisto teraso, kjer se je srečal z duhom svojega očeta.

K izrednemu uspehu filma so pripomogli s svojo dovršeno igro obojni igralci, med katerimi nedvomno izstopa glavna oseba Hamlet, dasi je nekoliko bolj odločen in krepak kot Shakespeareov; Olivier je s svojo strogo eleganco, s svojim plemenitim izražanjem ter gestami ustvaril Hamleta, ki se nam neizbrisno vtisne v spomin. Tudi se je Olivieru posrečilo poustvariti v filmu nekak mrzličen ritem, ki prevaja vso dramo.

Posebno poglavje je v filmu tehnična stran, pri kateri ima zopet izredne zasluge Olivier. Medtem ko so vsi pričakovali, da bo Hamlet barvni film, se po Olivierovi zaslugi prelipata na platnu samo črna in bela barva, svetloba in senca, kar tudi bolj odgovarja vsebini drame. Novost za kinematografijo je tudi osvetljevanje oddaljenih scen.

Izredna skladnost in umetniški okus prihajata do izraza v harmonični arhitekturi in glasbi ter tudi kostumih; v oblekah kralja in kraljice se zrcali njuna čutnost, v sivini je odeta mračna Hamletova duša dočim je Ofeljina lepa duša izražena v bleščeči belini.

Nič ni prezr Olivier in zato mu je uspelo, da je ustvaril svojstven film — veledelo, ki pomeni v zgodovini kinematografije novo dobo.



I. Simmonds v vlogi Ofelije



Oliver Laurence v vlogi Hamleta Laurence

Filmska KRONIKA

Zagrebski Jadran film snema kulturno dokumentarni film o jugoslovanski akademiji znanosti in umetnosti. Scenarij je napisal Milan Katič, ki vodi tudi režijo. Film je v zvezi z 80 letnico ustanovitve akademije.

Jugoslovanski film v Avstraliji

V mesecu juniju leta 1948. so v New Castleu v Avstraliji igrali za makedonske izseljence film «Prvi maj 1946». Razen tega si je avstralsko Društvo zedinjenih narodov izposodilo od jugoslovanskega konzulata v Sydneyju filme: «Mladina grad» in «Nova zemlja», ki ju bodo prikazovali v mednarodnem tednu na Tasmaniji.

Za italijansko narodno manjšino v Istri so priredili vrsto filmov; in sicer so opremili z italijanskimi napisi filme: Kameniti cvet, Krivci brez krivde, Glinka in Poslednji labor ter nekaj dokumentarnih filmov, kakor

Prva ruska knjiga, Rdeča armada v Bolgariji, Maršal Tito v Kijevu in Ruski balet.

Ameriška filmska propaganda cerkev in business

Ameriška filmska propaganda se ne ustraši nobenega sredstva, ako gre za dobiček. Iz čisto dobičarskih razlogov je Hollywood snemal film «Jeanne D'Arc» z Ingrid Bergman v glavni vlogi. Amerikanci so potrosili za ta film velike vsote, sedaj pa iščejo načina, kako bi jih zopet pridobili. Prisli so na idejo, da bi premiera tega filma bila v Franciji pred katedralo v Reimsu, pred katero se odigrava dej dejanja. Verjetno sta se RKO in reimski škof glede premiere sporazumela. Francosko časopisje pa nastopa proti temu poskusu Amerikancev, ki obenem s francoskimi katoliškimi voditelji povezujejo cerkev, film in business.

Število obiskovalcev ameriških kinematografov pada

V časopisu «La Cinematographie Belge» piše J. Valdor iz New Yorka: «V ZDA je pred letom 1947. obiskalo na teden približno 50 milijonov ljudi kinematografe, danes pa jih obišče povprečno 37,5 milijonov ljudi. Vzrok? Ker je večina filmov nezanimivih.»

V filmskem ateljeju Mosfilma v Moskvi pripravljajo nove filme, in sicer končuje režiser Vladimir Petrov snemanje velikega filma: Stalingrajska bitka. Po romanu Borisa Poljevega snemajo film: Zgodba o pravem človeku. Film iz velike domovinske vojne nosi naslov: Vojskovodjina noč.

Češki režiser Vladimír Slavínský pripravlja nov film: «DS se ne bo premaknil»; dalje pripravljajo znani češki dramski in filmski igralec Ladislav Pešek nov film: «Dan sodbe», režiser Mach pa snema film, ki prikazuje povojno življenje na vasi. Film nosi naslov: Upor na vasi. Glasbo za ta film piše skladatelj dr. Julije Halaš.

ŠAHOVSKE vesti iz Jugoslavije

Da bi se šahovska igra v LR Bosni in Hercegovini čim bolj razširila je sklenila Šahovska zveza BiH organizirati večji domači turnir, na katerem bi sodelovali tudi najboljši igralci te republike. Turnir bo v Sarajevu od 13. februarja do 5. marca. Pozvani so naslednji igralci: velemejster Kostić, mojstri Puc, Tot, Marković, Božić, Djaja, Avirović, Kalabar, Andrić in mojstrski kandidat Mlinar. Od domačih igralcev bodo sodelovali Kozomara in amaterji Kolak, Fidler, Meštrović Ungar, Kobler in Bogdanović.

V Idriji je igral lanskoletni mladinski prvak Slovenije Vrhovec Slavko simultanko proti 31 tamkajšnjim šahistom. Vrhovec je 27 partij dobil, 3 izgubil in 1 remiziral. Pretekli mesec so končali v Idriji dvokrožni turnir petih najboljših igralcev. Zmagal je dr. Spacapan s 6 in pol točkami pred Severjem, Božičem, Savlijem in Ravbarjem. Zmagovalec je prejel kot nagrado šahovsko garnituro.

V Brežicah je bil ustanovni občni zbor okrajnega šahovskega odbora za okraj Krško. Novemu odboru načeljuje dr. Peček. Ob tej priliki je igral državni prvak velemejster Pirc simultanko proti 50 šahistom. Pirc je dosegel odličen rezultat in je 46 partij dobil, 3 izgubil in 1 remiziral. Partije so dobili: major Lucić, inž. Zobec in delavec Stajer, remiziral pa je Kračohvil.

Radio TRST

Nedelja 20. februarja 1949: 11.45 Samospjevi ruskih skladateljev; 11.45 Nedeljska glasba; 13 Glasba po željah; 14.30 Iz opernega sveta; 18 Komorni zbor; 18.20 To, kar vsakdo rad posluša; 20 Iz skladb Antonina Dvoraka; 21 Vesela oddaja; 22 Simfonični koncert.

Ponedeljek 21. februarja 1949: 13 Jugoslovanska folklorna glasba; 13.30 Odlomki iz violinskih koncertov; 16.15 Organist Downes izvaja skladbe Bacha, Francka in Regerja; 19.15 Samospjeve poje sopranistka Anica Šćuka; 19 Zdravniški vedež; 20 športna kronika; 21 Verdi: «Trubadur» - opera v 4. dejanjih.

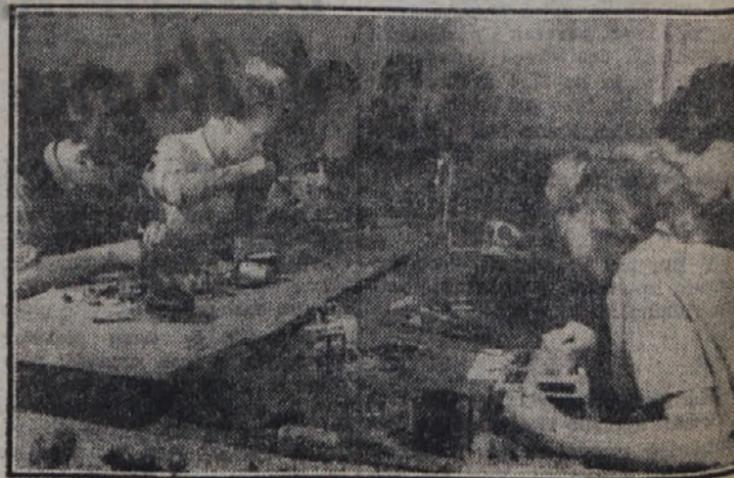
Torek 22. februarja 1949: 13 Ruske pesmi in plesi; 13.30 Iz Mozartove glasbene zakladnice; 18 Vuški kvintet; 18.30 Klavirski koncert; 20. Iz slovanskih oper; 21 Slušna igra; 22 Tržaški trio.

Sreda 23. februarja 1949: 13 Glasba po željah; 18.15 Schumann. Godalni kvartet v A duru; 18.47 Kvartet Komornega zbora poje slovenske narodne; 19 Ženska oddaja; 19.15 Operne uverture; 20.45 Chopin: Preludiji; 21.30 Orkester Bojana Adamića; 22.15 Rimski-Korsakov: Sheherazada.

Četrtek 24. februarja 1949: 13 Češke in slovaške melodije; 18 Beethoven: Trio v B duru; 19. Slovenščina za Slovence; 19.15 Glasbene slike; 22. Poje Komorni zbor, dirigent Vrabc Ubal; 20.45 Igra kitarist Rey de la Torre; 21 Slušna igra. Petek 25. februarja 1949: 13 Glas-

ba po željah; 13.45 Znani ruski pevci; 18.15 Začetki romantike v ruski glasbi; 19.15 Pevski koncert sopranistke Vecchiet Brune; 20 Iz slovanskih oper; 20.45 Pojejo Fantje na vasi; 20.45 Chopin; Klavirski koncert v e molu.

Sobota 26. februarja 1949: 12.10 Revija znanih orkestrrov; 13.30 Partizanske pesmi; 18 Iz opernega sveta; 18.30 Zabavni orkester Bojana Adamića; 19 Oddaja za najmlajše; 20.15 Sv. Jakobski ženski zbor; 20.45 Prijubljene melodije; 22 Večerni koncert.



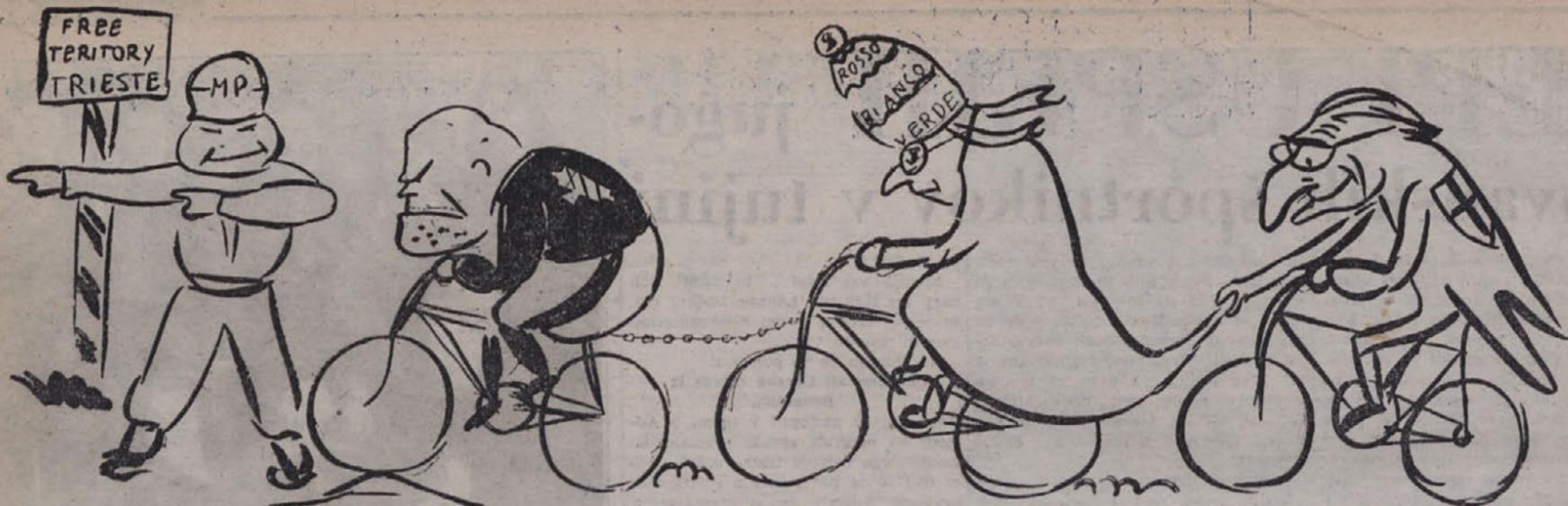
Radioamaterji ljudske tehnike pri delu

GLOBUS

Prof. Egerton Sykes, predsednik odbora za raziskovanje o Atlantidi je izjavil, da bo v tem letu odpotovala posebna britanska komisija z več primerno opremljenimi ladjami v zono Azorskih otokov, da preveri obstoj kulture Atlantide.

Kol je znano, izvršujejo sedaj raziskovalna dela tri ekspedicije in sicer ameriška z ladjo Atlantis, švedska z ladjo Albatros in Picard v Goinejskem zalivu.

«Obstoj kontinenta Atlantide je sedaj geološko že več ali manj potrjen,» je dejal prof. Sykes. «Sedaj je potrebno ugotoviti se obstoj njegove kulture, ki naj bi izhajala iz deset tisoč let pred Kristusom. Če bo sedanja ekspedicija, ki naj preišče morsko dno pri Azorih, dosegla kaj pozitivnega, bo v bodočnosti pripravljena še ena z večjimi sredstvi.



Tržaški italijanissimi listi so s huronskim veseljem pozdravili vest, da bo letos šla «Dirka okrog Italije» skozi Trst. Ta skok v Trst bo seveda skok v slepo ulico na tej krožni dirki. To pa na stvari nič ne menja - Italija bo prišla v Trst. Kaj pa je na tem za reakcionarje tako veselega, pokaže naš karikaturlist.



JUCI piše PEPA

Draga Juca!

Da Prešernove proslave so te dneve se vršile brala si in ti je znano, da so kar svečane bile.

Tega pa ne da se reči o proslavah, ki dajali so jih tisti, ki kulturni jim voditelj je Vidali.

Te odcepljene proslave so prav klavrno uspele, to za Malalana z Opčin so zadeve nevesele.

In tako dobil je hitro za Prešernovo nagrado od poštenih sovaščanov prav zaslužen običaj.

Prav posebno so neslanost, Prešernu belci zasolili, na njegovo so svečanost, Santina, škofja, povabili.

Ce Prešeren živ bi hodil po slovenski zemlji mili, Santina, belce, vse bi spodil da bi več je ne skrunili.

Se vprašanje guvernerja spet je malo premaknilo, pa bo menda tudi tokrat nerogjeno usahnilo.

Ljudski rod je rojstvo Krista čakal cela tisočletja, pa še rojstvo guvernerja se zavleklo bo stoletja.

Kar se pa volitev tiče, kmalu bodo se rodile, Bog daj, da bi bile zdrave, ne pa, kot bojim se, gnile.

Za dojenje iz zapada mleko v prahu je poslano in kot slišim, ne bo treba niti plačati dogano.

Ce pa bo volivno dete demokratiški duh imelo, gratis mleko iz zapada se takoj mu bo odvzelo.

Le če bo volivno dete za Italijo držalo, se mu bo zapadno mleko srčno rado piti dalo.

Ladjedelnice tržaške čaka krasno obdarilo, eno ladjo se bo menda v kratkem v delo sem dobilo.

Delavstvo pa te novice se tako je zvesetilo, da proslave te zadeve niti se ni udeležilo.

«Voce Libera» vsled tega delavstvu pregrehe očita, ona ve, zakaj to dela, mi pa tudi: iz profita!

Draga Juca! Osmi marec, praznik žene že prihaja, treba je, da vsaka žena zdaj bolj zgodaj zjutraj vstaja, in da nekaj ur žrtvuje za proslavo tega dneva, pa naj bo to Juca, Pepa ali Roža ali Eva!

Te pozdravlja
Tvoja Pepa

Muzej pravice

Mnogo je muzejev po svetu. Vseh vrst. Le muzeja pravice še ni. Naj tu prednjači Trst! Saj ima odlično podlago. Najboljšo policijo na svetu.

Evo nekaj pobud:

Vsem je še v spominu škandal o javnih delih. Resnici na ljubo je treba povedati, da je bilo izrečenih nekaj prav občutnih kazni. Toda kako je danes s krivci? Razni Richardsoni, Schwarzji itd., ki so nagrabili milijone, so že vsi na svobodi in veselo gradijo svojo novo bodočnost v posameznih južno ameriških državah. Edina, poudarjamo: edina, ki še sedi v kehi, je tajnica Strukljeva. Prav ji je! Zakaj je pobrala z bogate mize le par drobtin, Mar bi bila vzela debel kos torte, pa bi se tudi ona zdaj sprehajala nekje v Peruju ali Mehiki! - Na vsak način pa spada Strukljeva v muzej! Taka je namreč pravica v Trstu.

V spominu je gotovo še Legiš sladkor. Mnogo hrupa je bilo radi njega. «Pravica» je storila celo odločen korak in imenovala Legi komisarja. Zdaj pa slišimo, da je vsa zadeva «sistemirana». Krivci, ki so obogatili s tem, kar je bilo namenjeno revnim, so na zlati svobodi, a Legiš sladkor se je raztopil v vodi birokratizma, ker je pač last-

nost sladkorja, da se rad raztopi. Vsa zadeva je zdaj zrela za muzej pravice.

V ulici Cavana so policisti streljali za dvema ubeglima zločincema. Pri tem je bil nedolžen pasant ubit. Svečano je bila obljubljena najstrožja preiskava. Uspeh je bil ta, da so našli kroglo, s katero je bil pokojni Ferrini ubit. Ta krogla spada v muzej pravice, in sicer v dvorano za posebne, tako zvanje brilantne uspehe.

Dan žalosti

Dan žalosti
Ves stari in mladi
fašistični kader
žaluje, ker Istra
in Reka in Zader
so v drugih mejah
in ker nič več Pulja
ne more dojeti
jim rimska volkulja,
O' stari in mladi,
nikar pozabiti,
da rimskega mleka
sosedje so siti.
In vedite, ljubčki,
da meja je čvrsta!
Brezupen je tudi
ves up - glede Trsta.

V sovražnike' z oblakov rodú naj naš'ga trešči grom



Res je sicer, da gre v Trstu vse narobe, toda take pa še ne. Najprej so Prešerna, ki je bil glasnik Zedinjene Slovenije apraznovali belogardistični kalni, ki raje slišijo o hudiču kot pa o domovini, ki so jo izdali za nekaj cekinov, potem pa so na sproslavos povabili še italijanissimi škofa Santina, ki mu je za slovenskega poeta in slovensko kulturo toliko mar kot za lastno poštenje in še manj. Ce bi Prešeren živel, bi kaj pisano gledal sodrgo, ki ga je prišla žalit. Zapel bi jim puščico ali pa zanje ponovil verz iz Zdravice

Med vrstami

Ah ta priključitev!

General Airey je podal novo poročilo na Organizacijo združenih narodov, ki vsebuje vedno isto pesem o velikanskem napredku v Trstu. Seve da ne pozabi povedati, kako bo šele lepo, ko bo Trst priključen k Italiji.

Med vrstami. Ne samo vrabci, ampak niti Bidault, Bevin in Marshall ne čivkajo več o priključitvi. Le gen. Airey prav v Prešernovem smislu «zmirom svojo goni». Kako naj si to tolmačimo? Ni mogoče, da bi si mislil, da bo on sam odločil usodo Trsta, ker se gotovo zaveda, da so minili Napoleonovi časi. In poleg tega bi moral biti človek Napoleon! Ni mogoče, da ne ve, da so njegovi «višji» že opustili misel na priključitev. Ni mogoče, da bi on slepo podpisoval to, kar mu gotovi amadrepatrijski uradniki sestavljajo, ko gre vendar za tako važno listino. Mogoče je torej samo eno: Volitve bodo! Priključitev se je že enkrat izkazala, včasih gre rado v dvoje. Gre torej po starem: Vinceremo! Mi pa pravimo ravno tako po starem: Vederemo!

Mihec in Jakec

MIHEC: Mislim, da si žebral novo Aireyovo poročilo. Ali se kaj razlikuje od prejšnjih?

JAKEC: Gotovo. Drug datum ima VIDALI: Ta general Airey mi bo res vse pokvaril. Mar mu je bilo treba pogrevati priključitev! Kaj bo pa meni ostalo za volitve?



Volivni balonček generala Aireya je imel tokrat še manj sreče kot drugikrat. Le malo se je pozibal nad trdimi glavami italijanissimova le dvakrat se je zalesketal v februarjem soncu in le bežno se je nasmehnil Vidaliju, potem pa je kar na lepem treščilo po njem. In kako je treščilo, Kar na sliko pogledite.